

**T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
MİMARLIK TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**KONUT YAPILARININ TARİHSEL SÜREÇ
İÇERİSİNDE CEPHE TASARIM ÖRNEKLERİNİN
İNCELENMESİ (TOKAT ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Tuğba Nur YILMAZ**

**Tez Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Emirhan COŞKUN**

**İSTANBUL
OCAK 2024**

**T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
MİMARLIK TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**KONUT YAPILARININ TARİHSEL SÜREÇ
İÇERİSİNDE CEPHE TASARIM ÖRNEKLERİNİN
İNCELENMESİ (TOKAT ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Tuğba Nur YILMAZ**

**Tez Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Emirhan COŞKUN**

**İSTANBUL
OCAK 2024**

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Mimarlık Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Tuğba Nur YILMAZ tarafından hazırlanan “ **KONUT YAPILARININ TARİHSEL SÜREÇ İÇERİSİNDE CEPHE TASARIM ÖRNEKLERİNİN İNCELENMESİ TOKAT ÖRNEĞİ**” konulu çalışması jürimizce Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi: 25/01 /2024

Jüri Üyesinin Ünvanı, Adı, Soyadı ve Kurumu:

İmzası

Jüri Üyesi : (Dr. Öğr. Üyesi Emirhan COŞKUN)
(Haliç Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü)

Jüri Üyesi : (Dr. Öğr. Üyesi Sennur YILMAZ)
(Haliç Üniversitesi Mimarlık Fakültesi İç Mimarlık Bölümü)

Jüri Üyesi : (Dr. Öğr. Üyesi Berna USANMAZ COŞKUN)
(İstanbul Esenyurt Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü)

Bu tez yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulu'nun kararıyla kabul edilmiştir.

(Enstitü Müdürünün Ünvanı, Adı, Soyadı)
Müdür

KONUT YAPILARININ TARİHSEL SÜREÇ İÇERİSİNDE CEPHE TASARIM ÖRNEKLERİNİN İNCELENMESİ (TOKAT ÖRNEĞİ)

ORJİNALLİK RAPORU

% **11**
BENZERLİK ENDEKSİ

% **4**
ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	acikerisim.erbakan.edu.tr İnternet Kaynağı	% 1
2	www.researchgate.net İnternet Kaynağı	% 1
3	acikbilim.yok.gov.tr İnternet Kaynağı	% 1
4	Submitted to Bahcesehir University Öğrenci Ödevi	% 1
5	docplayer.biz.tr İnternet Kaynağı	% 1
6	Submitted to Karadeniz Teknik University Öğrenci Ödevi	% 1
7	pdffox.com İnternet Kaynağı	% 1
8	inyapi.com İnternet Kaynağı	% 1
9	dspace.baskent.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	% 1

TEZ ETİK BEYANI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “KONUT YAPILARININ TARİHSEL SÜREÇ İÇERİSİNDE CEPHE TASARIM ÖRNEKLERİNİN İNCELENMESİ (TOKAT ÖRNEĞİ)” başlıklı bu çalışmayı başından sonuna kadar Danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Emirhan Coşkun’un sorumluluğunda tamamladığımı, verileri/örnekleri kendim topladığımı, deneyleri/analizleri ilgili laboratuvarlarda yaptığımı/yaptırdığımı başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallara uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim.

Tuğba Nur YILMAZ

ÖNSÖZ

Yüksek lisans eğitimim ve tez çalışmam boyunca akademik boyutta gelişmemi sağlayarak her türlü yol gösterici olan değerli danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Emirhan COŞKUN'a sonsuz teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimimi tamamlamamda bana olan destek ve güvenlerini her zaman hissettiğim başta babam Abdullah YILMAZ, annem Hatice YILMAZ abim Safa YILMAZ, kardeşim Vefa YILMAZ, aileme sevgilerimi ve sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

OCAK, 2024

Tuğba Nur YILMAZ

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

TEZ ETİK BEYANI.....	i
ÖNSÖZ.....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
KISALTMALAR.....	v
SEMBOLLER.....	vi
TABLO LİSTESİ.....	vii
ŞEKİL LİSTESİ.....	viii
ÖZET.....	x
ABSTRACT.....	xi
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Tezin Amacı ve Kapsamı.....	3
1.2. Tezin Materyali ve Yöntemi.....	5
2. TARİHSEL SÜREÇ İÇERİSİNDE CEPHE VE KONUT İLİŞKİSİ.....	7
2.1. Cephe Tanımı, Kavramları ve Özellikleri.....	7
2.2. Konut Tanımı, Kavramları ve Özellikleri.....	17
3.TOKAT İLİNİN ÖZELLİKLERİ VE TARİHİ DOKUSU.....	19
3.1. Tokat İlının Konumu, Fiziksel ve Coğrafi Özellikleri.....	19
3.1.1. Tokat İlının Konumu.....	19
3.1.2. Fiziksel ve Coğrafi Özellikleri.....	19
3.2. Tokat İlının Tarihi.....	20
3.3. Tokat'ta Tarihsel Süreç İçinde Yenilenen Cephelerin Ekonomik Faaliyetlere Etkisi.....	24
3.4. Tokat İlinde ki Konutların Genel Özellikleri, Plan Özellikleri, Yapım Sistemleri ve Malzemeleri.....	29
3.4.1. Plan Özellikleri.....	31
3.4.2. Yapım Sistemleri ve Malzemeleri.....	37

4. TOKAT İLİNİN TARİHSEL SÜREÇ İÇERİSİNDE CEPHESEL ÖZELLİKLERİNİN.....	45
DEĞERLENDİRİLMESİ.....	45
4.1. Alanların Konumu, Tarihi Özellikleri.....	45
4.1.1. Bey Sokağı Örneği.....	45
4.1.2. Fatih Caddesi Örneği.....	53
4.2. 1986 Yılında ki ve Günümüzde ki İmar Haritası , Özellikleri.....	54
4.2.1.İmar Planı Özellikleri.....	54
4.3. Cephesel Özellikleri.....	56
4.3.1. Bey Sokağında ki Yapıların Cephe Özellikleri.....	56
4.3.2. Fatih Caddesinde ki Yapıların Cephe Özellikleri.....	62
4.3.3. Fatih Caddesinde ki Yeni Yapılaşmalarda Kullanılan Cephe Malzeme Özellikleri.....	63
4.4. Alan İle İlgili Koruma Kurulu Kararları.....	66
5. BEY SOKAĞI VE FATİH CADDESİ ARASINDA DEĞERLENDİRME VE KARŞILAŞTIRMA.....	69
5.1.Cepheelerde Kullanılan Yapı ve Süsleme Elemanları Açısından Değerlendirme.....	69
5.2. Konumları Açısından Değerlendirme.....	76
5.3. Çalışma Alanında ki Kat Yükseklikleri, Tasarımları Açısından Değerlendirilmesi.....	76
6. BULGULAR VE TARTIŞMA.....	78
6.1. Koruma Kurul Kararının Gelişimi.....	78
6.2. Kurul Kararı İle Çıkan Sonuçların Değerlendirilmesi.....	80
7. SONUÇLAR.....	82
8. ÖNERİLER.....	85
KAYNAKLAR.....	86
ÖZGEÇMİŞ.....	91

KISALTMALAR

TDK	: Türk Dil Kurumu
Sk.	: Sokak
Cd.	: Cadde
Yy.	: Yüzyıl
v.b	: Ve Benzeri
Örn.	: Örneğin
TC.	: Türkiye Cumhuriyeti
K.U.D.E.B.	: Koruma Uygulama ve Denetim Büroları
G.E.E.A.Y.K.	: Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu
T.K.T.V.Y.	: Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu

SEMBOLLER

cm	: Santimetre
m	: Metre
m²	: Metrekare
km	: Kilometre
%	: Yüzde İşareti

TABLO LİSTESİ

Sayfa No

Tablo 3. 1 İç Sofalı Plan Tipi (Saka Akın,2009)	34
Tablo 3. 2 Dış Sofalı Plan Tipi (Üç Tarafı Odalı Dış Sofalı)(Saka Akın,2009).....	35
Tablo 3. 3 Dış Sofalı Plan Tipi(Dış ve Köşe Sofalı) (Saka Akın,2009)	36
Tablo 4. 1 Arazi Tespit Çalışmalarında Cephe Çizimi Yapılmış Geleneksel Tokat Evleri (Tokat KAİP Araştırma Raporu,2018).....	60

HARİTA LİSTESİ

Sayfa No

Harita 4. 1 Korunması Gerekli Değerler ve Fonksiyonel Odak Noktaları.....	45
--	----

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa No

Çizelge 6. 1 Türkiye’deki Koruma Mevzuatının Gelişim Süreci (Öncüler,2021)....	79
---	----

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa No

Şekil 2. 1 Art Deco Cephe Tasarımına Örnek Yapı (URL-1)	12
Şekil 2. 2 Fatih Caddesi (Tuğba Nur YILMAZ Arşiv, 2023).....	13
Şekil 2.3 Art-Deco İç Mekan Tasarım Örneği (URL-2)	14
Şekil 2. 4 Postmodernizm Akımı Cephe Örneği (URL-3)	16
Şekil 3. 1 Tokat İli Haritası (URL-4)	19
Şekil 3. 2 Akşam Tokat Manzarası(Anonim)	23
Şekil 3. 3 Gündüz Tokat Manzarası(Anonim)	23
Şekil 3. 4 Bey Sokağı Yeni Hali (Tokat Belediyesi Fotoğraf Arşivi).....	25
Şekil 3. 5 Osman Paşa Konağı (Tuğba Nur YILMAZ Arşiv,2023)	27
Şekil 3. 6 Osman Paşa Konağı Sokak Silüeti(Tuğba Nur YILMAZ Arşiv,2023)	28
Şekil 3. 7 Mevlevihane Bahçeli Dış Cephe Görünümü(Tuğba Nur YILMAZ Arşiv,2023)	29
Şekil 3. 8 Bey Sokağı Yeni Hali (Tokat Belediyesi Fotoğraf Arşivi).....	30
Şekil 3. 9 Bey Sokağı Eski Hali (Tokat Belediyesi Fotoğraf Arşivi)	30
Şekil 3. 10 İç Sofa Tip Örnek (Tuğba Nur YILMAZ Arşiv,2023).....	32
Şekil 3. 11 Dış Sofalı Plan Tipi Örnek(Tuğba Nur YILMAZ Arşiv,2023)	32
Şekil 3. 12 Dış ve Köşe Sofalı Plan Tipi Örnek(Tuğba Nur YILMAZ Arşiv,2023)	33
Şekil 3. 13 Tokat Geleneksel Evinin Yapımında Kullanılan Hıms Yapım Tekniği (Bey sokağı) (Tuğba Nur Yılmaz Arşiv, 2023)	37
Şekil 3. 14 Tokat Geleneksel Evinin Yapımında Kullanılan Hıms Yapım Tekniği (Bey sokağı) (Tuğba Nur Yılmaz Arşiv, 2023)	38
Şekil 3. 15 Bey Sokağı Bitişik Parsellerde Çatı Tipleri (Tokat Belediyesi Fotoğraf Arşivi).....	40
Şekil 3. 16 Bey Sokağı Çatı Tipi (Tokat Belediyesi Fotoğraf Arşivi).....	41
Şekil 3. 17 Ahşap Kapı Bey Sokağı (Tuğba Nur YILMAZ Arşiv, 2023)	43
Şekil 3. 18 Taş, Metal Ahşap Cephede Kullanımı (Tuğba Nur YILMAZ Arşiv, 2023)	43
Şekil 3. 19 Taş, Ahşap Ahşap Cephede Kullanımı (Tuğba Nur YILMAZ Arşiv, 2023)	44
Şekil 3. 20 Taş,Ahşap Cephede Kullanımı (Tuğba Nur YILMAZ Arşiv, 2023)	44
Şekil 4. 1 Tokat Mevlevihane Müzesi (URL-5)	46
Şekil 4. 2 Tokat Mevlevihane Müzesi Ön Görünüş (URL-6)	47
Şekil 4. 3 Tokat Mevlevihane Tescil Fişi (Tokat Valiliği Kültürel Değerler Yapı Envanteri)	49
Şekil 4. 4 Tokat Koruma Amaçlı İmar Planı Geleneksel Yapı Tespit	

ğlıklaştırması Sonrası Akşam Görüntüsü (Tokat Belediyesi Fotoğraf Arşivi).....	51
Şekil 4. 6 Bey Sokak Google Earth Görüntüsü.....	52
Şekil 4. 7 Bey Sokağı Kuş Bakışı Görüntüsü(Tokat Belediyesi Fotoğraf Arşivi).....	52
Şekil 4. 8 Fatih Caddesi Google Earth Görüntüsü	53
Şekil 4. 9 Fatih Caddesi Yeni Yapılaşma Cephe Tasarımlarına Genel Bakış (Tokat Belediyesi Fotoğraf Arşivi).....	54
Şekil 4. 10 1986 Yılı Tokat İli İmar Planı.....	55
Şekil 4. 11 Tek Anıtsal Yapı Etkileme Geçiş Alanı(Pembe İle Belirtilmiş Alan)	55
Şekil 4. 12 Bey Sokağı Konut Cephesi (Eski Hali)	56
Şekil 4. 13 Bey Sokağı Konut Cephesi (Yeni Hali)(Tuğba Nur YILMAZ Arşivi,2023).....	57
Şekil 4. 14 Bey Sokağı Konut Cephesi Tek Çıkmalı (Tuğba Nur YILMAZ Arşivi,2023).....	58
Şekil 4. 15 Bey Sokağı Konut Cephesi Çift Çıkmalı	59
Şekil 4. 16 Bey Sokağı Konut Cephesi Cephe Genişliği Boyunca Çıkmalı.....	59
Şekil 4. 17 Fatih Caddesi Eski Hali (Tokat Belediyesi Fotoğraf Arşivi).....	63
Şekil 4. 18 Fatih Caddesi Konut Cephesi Örneği (Tuğba Nur YILMAZ Arşivi, 2023).....	65
Şekil 4. 19 Fatih Caddesi Konut Cephesi Örneği	66
Şekil 5. 1 73 Ada 54 Parsel Yeni Yapılaşmanın Cephesi ve Sokak Silüeti	70
Şekil 5. 2 1178 Ada 15 Parsel Tescilli Eser Yanı Yeni Yapılaşma Cephesi ve Sokak Silüeti	71
Şekil 5. 3 Tescilli Yapı Sokak Silüeti Görüntüsü	72
Şekil 5. 4 Tescilli Yapı Yanı Parsel Otopark Girişi.....	72
Şekil 5. 5 Kurul Kararı 1778 Ada 15 Parsel (Tokat Belediyesi Arşivi).....	73
Şekil 5. 6 Dr. Celal Fazlıoğlu'nun Evinin Eski Hali (Tokat Belediyesi Fotoğraf Arşivi).....	74
Şekil 5. 7. Dr.Celal Fazlıoğlu'nun Evinin Yeni Hali	74
Şekil 5. 8 Dr. Celal Fazlıoğlu'nun Evinin Teslim Fişi(Tokat Belediyesi Arşivi)	75
Şekil 5. 9 Fatih Caddesi Yeni Hali(Tokat Belediyesi Fotoğraf Arşivi)	77
Şekil 5. 10 Bey Sokak Yeni Hali (Tokat Belediyesi Fotoğraf Arşivi).....	77

ÖZET

KONUT YAPILARININ TARİHSEL SÜREÇ İÇERİSİNDE CEPHE TASARIM ÖRNEKLERİNİN İNCELENMESİ (TOKAT ÖRNEĞİ)

Tokat İli kent yerleşimi tarihi boyunca farklı medeniyetlere ev sahipliği yapmıştır. Tarihi boyunca ve günümüze kadar olan süreç içerisinde birçok döneme ait tasarımlar olduğu ve tasarlandığı dönemde gereğinden kaynaklı yapım tekniklerinin kullanıldığı görülmektedir. Geleneksel Tokat Evleri tarihi belge niteliği taşımaktadır. Günümüzde ki tasarımların yaşam koşullarından dolayı betonarme yapılar olduğu görülmektedir. Tez kapsamında iki bölge ele alınmıştır bunlar; Tokat iline ait Fatih Caddesi ve Bey Sokağıdır. Öncelikle söz konusu olan cephenin tanımı, kavramları ve özellikleri ele alınmıştır ve cephe tasarımına etki eden konutun tanımı, kavramı ve özelliklerinden bahsedilmiştir. Tokat ilinin tarihi, konumu, Fiziksel ve coğrafi özellikleri, ekonomide ki faaliyetlere olan etkisi ele alınarak Fatih Caddesi ve Bey sokakta bulunan yapıların cephe tasarımları açısından yerinde incelenerek iki farklı silüete yön veren cephe tasarımlarının etkisinde kaldığı planlama, koruma kararları ve imar durumundan bahsedilerek değerlendirilmiştir.

Tokat ilinde cephe tasarımlarında ki değişimi gözlemleyebileceğimiz Fatih caddesinde ki silüette tarihsel süreç içerisinde yapıların günlük hayatın yaşama etki ettiği noktalardan kaynaklanarak değişiklik gösterdiği, Sosyal ve kültürel yaşamın hayatımızda gerektirdiği ihtiyaçları karşılayacak nitelikte olduğu cephe tasarımlarında da anlaşılmaktadır. Ancak tescilli yapının yan parsellerinde benzer cephesel özelliklerin olmasına dikkat edilirken günümüz malzeme ve yapım tekniği ile tasarlandığı görülmektedir.

Kentin koruma alanında bulunan Bey Sokağında ise tüm sokak silüetinde Geleneksel Tokat Evlerinin kent kimliğini oluşturduğu ve bu yapılaşmanın korunarak gelecek nesillere aktarılması gerekmektedir. Bey Sokağında yeni yapılaşmalar koruma kurulu kararına göre cephe tasarım, renkler, cephe açıklık oranları ve gabari ilişkisi uyumlu olacak şekilde yapılaşma uygulanabilmektedir. Mevcut yapıların yenilenme talebi ise restorasyon projesi ile özünü koruyarak gelecek nesillere aktarılması sağlanmaktadır.

Çalışmanın sonucunda tez konusu olan Tokat'ın tarihsel süreç içerisinde ki cephe tasarımlarının incelendiği Fatih Caddesi ve Bey sokağında ki koruma alanında olan tescilli yapı veya yapıların bulunduğu bölgelerde alınan kurul kararlarının, imar durumlarının da doğrultusunda restorasyonu yapılan ve yeni yapılaşan yapıların cephe tasarımında ki etkisini göstermektir.

Anahtar Kelimeler: *Cephe Tasarımları, Konut Yapılarında Cephe, Tarihsel Süreç İçinde Konut-Cephe İlişkisi.*

ABSTRACT

EXAMINATION OF FACADE DESIGN EXAMPLES OF RESIDENTIAL BUILDINGS IN THE HISTORICAL PROCESS (TOKAT EXAMPLE)

The urban settlement of Tokat Province has hosted different civilizations throughout its history. It is seen that there have been designs from many periods throughout history and up to the present day, and that construction techniques based on the period in which they were designed were used. Traditional Tokat houses are historical documents. It is seen that today's designs are reinforced concrete structures due to living conditions. Two regions are discussed within the scope of the thesis; Fatih Street and Bey Street in Tokat province. First of all, the definition, concepts and features of the facade in question are discussed, and the definition, concept and features of the house that affect the facade design are mentioned. The history of Tokat, its location, its physical and geographical features, and its impact on economic activities were examined on site in terms of the facade designs of the buildings on Fatih Street and Bey Street, and the planning, conservation decisions and zoning situation, which were influenced by the facade designs that shaped two different silhouettes, were evaluated.

In the silhouette of Fatih Street, where we can observe the change in facade designs in Tokat, it is understood from the facade designs that the buildings have changed throughout the historical process due to the points where daily life affects life, and that they are qualified to meet the needs of social and cultural life in our lives. However, while attention was paid to the side parcels of the registered building to have similar facade features, it is seen that it was designed with today's materials and construction techniques.

In Bey Street, which is located in the protected area of the city, the urban identity of Traditional Tokat Houses is formed in the entire street silhouette and this structure should be preserved and transferred to future generations. According to the decision of the protection board for new constructions on Bey Street, construction can be implemented in a way that is compatible with the façade design, colors, facade opening ratios and dimension relationship. The renewal demand of existing buildings is ensured by the restoration project, while preserving their essence and transferring them to future generations.

As a result of the study, the facade designs of Tokat in the historical process, which is the subject of the thesis, are examined and it is aimed to show the effect of the board decisions taken in the regions where the registered buildings or structures in the protected area are located in Fatih Street and Bey Street, in line with the zoning status, on the facade design of the restored and newly constructed buildings.

Keywords: *Facade Designs, Facades in Residential Buildings, Housing-Facade Relationship in Historical Process.*

1. GİRİŞ

Tarihsel süreç içerisinde ve günümüzde cephe tasarımının mimaride kapladığı yer her zaman önemlidir. İnsanlığın varlığından bu zamana temel ihtiyaçlarından olan barınma konut kavramı ile karşılaşmasının yanı sıra, özellikle günümüzde ekonomik, estetik, fiziksel gibi çeşitli özellikleriyle kullanıcının toplumdaki konumunu ve statüsünü de yansıtmaktadır. Bu nedenle yaşam alanları tanımlanırken mekansal ve fiziksel özelliklerin yanı sıra kültürel, sosyal, davranışsal ve bilişsel boyutların da dikkate alınması gerekir. Bu yine her dönemin gerekliliğine göre farklı formlardan oluşmaktadır. Yapının planları cephe ile arasındaki ilişkiyi tanımlarken, tasarlanmış bina cephesi görünen bir dış yüzdür. Bu bağlamda kentin kimliğini oluşturan güçlü bir cephe tasarımı yapının bulunduğu bölgenin kent kimliğini etkiler. Osmanlı döneminde mimari cephe tasarımı, genellikle simetri, detaylı süslemeler ve özenli işçilikle yapılmıştır. Dönemin önemli yapılarında yüksek kemerler, çeşitli geometrik desenler ve çinilerle süslenmiş geniş cepheler bulunmaktadır. Osmanlı dönemi mimarisinde kullanılan diğer öğeler arasında kabartma işlemler, ahşap oymacılığı ve renkli taşlar bulunmaktadır. Bu tasarımlar Osmanlı döneminin zengin kültürel mirasını yansıtmaktadır. Günümüz mimari cephe tasarımı, çeşitlilik ve modernizm açısından zengin bir yelpaze bulunmaktadır. Minimalist tasarımlar, cam cephe uygulamaları, sürdürülebilir malzemelerin kullanımı ve enerji verimliliğine odaklanan özellikler, günümüz mimari cephe tasarımlarını oluşturmaktadır. Ayrıca teknolojik gelişmelerle birlikte akıllı bina sistemleri, dinamik cephe elemanları ve interaktif tasarımlar da giderek artan popülerlik kazanmaktadır. Bu dönemde çeşitli estetik ve fonksiyonel yaklaşımlar, mimari cephe tasarımlarını yansıtmaktadır (Saka Akın, 2009).

Tokat il merkezinde ve ilçelerinde Türk Devri'ne ait birçok yapı günümüze kadar ulaşabilmiştir. Tokat tarihi boyunca pek çok medeniyete ev sahipliği yapmış Anadolu'nun önemli yerleşim merkezleri arasında yer alır. Tokat, tarihi boyunca

çeşitli devletlerin egemenliği altında kalmış ve bu durum kentteki yapıların farklı mimari özelliklere sahip olmasına neden olmuştur.

Tokat ilinin günümüz mevcut sivil mimari örneklerinin birçoğu, 19. Yüzyıl sonlarında ve 20. Yüzyıl başlarında inşa edilen konut binalarıdır. Döneme ait mimari üslubun günümüzde de korunması gerekmektedir. Yeni yapılaşan yapıların yapılaşma koşullarının belirlenmesi ve yapılaşma koşullarına örnek teşkil etmesi amaçlanmaktadır. Çalışma alanındaki geleneksel konut yapılarının yapısı, inşa edilmekte olan yeni yapıların uyumunun sağlanması açısından önemlidir. Koruma alanında olup yeni yapılaşan yapılara planlama ile yön verilmektedir.

Tokat İl sınırları içerisinde yer alan geleneksel Anadolu konut yapılarının büyük bir kısmı özel mülkiyette olup, günümüze ulaşanlar oldukça harap durumda ve değişikliklere uğramış haldedir. Tez kapsamında; Tokat ili tarihi ve kültürel değerleri araştırılmış, Bey Sokağı ve Fatih Caddesinde ki yapıların çevresiyle ilişkisi incelenmiş, grafik ve yazılı belgelemesi yapılarak mevcut durum belgelenmiş, Tokat İli, Bey Sokağında ki ve Fatih Caddesinde ki yapıların cephe tasarımları koruma da olanlar ve yeniden tasarlananlar olarak araştırılıp karşılaştırmalı çalışma yapılmıştır. Tezin çalışması; Üç aşamada gerçekleştirildi: arazi, alan ve arşiv. Tezin başında yapılan ön araştırmaların sonucunda; tez konusunda ele alınan Bey Sokağı ve Fatih Caddesi benzer yapıların bulunduğu sokaklar üzerine genel bir çalışma yapılmış, konusu geçen Fatih Caddesi ve Bey Sokak harita üzerine işlenerek yeri belirlenmiştir. Karşılaştırma yapılan iki bölge arasında cephe tasarımlarının tarihsel süreç içerisinde değişen veya sokak silüeti ile uyumlu tasarlanan yapıların; Geleneksel Tokat Evleri mimarisinde ki yerini belirlemek amacıyla yapılan karşılaştırmalı çalışmada; “Tokat Evlerinde görülen cephe tasarımlarının çevresiyle ilişkisi” araştırılmıştır. Yapıların cephe elemanları, Bir binanın tipolojik konumu, mimari elemanları, malzemeleri ve inşaat yapım teknikleri incelenerek belirlenmiş tarihsel süreç içinde değişimi incelenerek çalışmada veri olarak kullanılmıştır. Karşılaştırmalı çalışmadan sonra, yapıların tarihsel süreç içerisinde bilimsel verilerini kullanarak özgün olduğu halleri ile iki bölgedeki silüete etki eden geleneksel döneme uyumlu cephe tasarımına ve yeni yapılaşmada ki cephe tasarımlarına ilham olabilecek çalışma gerçekleştirilmiştir.

Bu amaçla, cephe tasarımlarının günümüzde ki imar planı ve koruma planlarına göre bölgenin imar haritasına ve bağlı kaldığı yönetmeliğe istinaden yeniden tasarlanırken etkisinde kaldığı durumların tespiti yapılmıştır. Değişen mekân ve mimari elemanların özgün olduğunu saptayabilmek için faydalanan kaynaklardan bahsedilmiştir (Yaprak Başaran,2014).

Yapıların tarihsel süreç içerisinde uğradığı değişikliklerin belirlenmesi ve Bey Sokakta ki yapıların; yapıldığı yıllardaki biçim ve durumunun tespitini sağlayan yapının kendine özgü halinin korunmasını sağlamak amacıyla gerekli görsel ve fiziksel rehabilitasyon yöntemleri belirlenerek, yeni yapılaşmaların tescilli yapıların tasarımları ile uyumlu olarak yaptırılmıştır.

Fatih Caddesinde bulunan Dr. Celal Fazlıoğlu'nun Evi'nin dönemine ait tüm yapısal ve görsel özellikleri korunarak restorasyonu yapılmıştır. Tescilli yapıya cephe veren caddede ki tüm parsellerin yapılaşma koşulları ise günümüz imar planına göre yaptırılmıştır. Fakat Dr. Celal Fazlıoğlu'nun Evi'nin bitişik parselindeki yeni yapılaşan yapıda (gabari, cephe açıklık oranı) tescilli yapıya atıfta bulunulurken, günümüz cephe malzemesinin uygulandığı ancak dönemin cephe tasarımına benzer olarak yaptırıldığı görülmektedir. İki bölgenin yeni yapılaşma da ki farklı cephe tasarım önerisinin kamu kurumlarının da kararları dahilinde sokak silüetlerine etkisinin nasıl yansıdığı anlatılmıştır.

1.1. Tezin Amacı ve Kapsamı

Kentlerin tarihini ve gelişimini incelemek için farklı bölgeleri incelenmelidir. Kentsel mekanların ve alanlarının büyümesi şehrin gelişmesine etkili olmasına rağmen, konut tipleri, büyüklükleri ve özellikleri üzerine yapılan çalışmalar ise başka bir boyuttur. Konut cephesine yansıyan özellikler, o dönemde ve günümüzde yaşayanların kimliğini, zevklerini, yaşam-iklim koşullarını ve mimari tarzını yansıtarak pek çok özelliğin dışarıdan görünür hale gelmesini sağlamaktadır. İnsanlığın ortak mirası olan kültürel mirasın gelecek nesillere aktarılması gerekmektedir (Metin, 2020). Mevcut uygulama için bu farkındalığı

belirleyerek, koruyup, yaygınlaştırarak kültürel mirasın gelecek nesillere aktarılmasının sağlanması önemlidir. Veri iletimi sırasında bu değerleri kaydetmeniz ve incelemeniz gerekecektir. Kent kimliğinin oluşmasında cephe tasarımları önemli unsurlardandır. Bu durumun dönemine göre değişkenlik göstermesi veya korunması gereken alanların tasarımlarına nasıl etki ettiği değerlendirilmektedir.

Tokat kenti üzerine bugüne kadar yapılan araştırmalar, kentin siyasi tarihi ve tarihi üzerine yoğunlaşmaktadır. Sadece anıtsal yapıların temsili ile sınırlıdır. Bu çalışmada Tokat'ın tarihi araştırılmaktadır. Kültürel, ekonomik, politik ve sosyal faktörler günümüzde hâlâ kent yaşamını belirlemektedir. Bu düşünceyle fiziki gelişimini, anıtsal mimari örneklerini ve sivil mimari örneklerini bir bütün olarak ele alınmıştır. Mimari de cephe özellikleri dikkate alarak ve bu özelliklere göre sonuçları analiz edilerek bir çerçeve çıkarılması hedeflenmektedir.

Tokat kenti Yeşilırmak Havzasının bereketli toprakların üzerine kurulmuş olmasından kaynaklı avantaj ile 6000 yıllık tarih boyunca önemli bir tarih ve kültür merkezi olmuş, 14 Devlet ile ve birçok Beyliği içinde barındırmış, önemli bir Anadolu kentidir.

Hatti , Frig, Hitit, Danişmendli, Roma, İlhanlı, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı Dönemine kadar gelişen süreç içerisinde tarihinin her dönemine ait eserleri Tokat'ın birçok bölgesinde tarihinin her dönemine ait eserler bulunmaktadır. Bu yönüyle Tokat geçtiği dönemlerden günümüze ulaşan, tarihi belge değerindeki sayısız mimari yapılara sahiptir. Şehir içinde yer alan geleneksel sivil mimarlık yapıları da kent karakterini ve kimliğini oluşturan ve etkileyen önemli eserlerdir (Uygun, 2019). Tokat evleri özellikle cephe tasarımları ile günümüz modern yapıları arasında dikkat çekmektedir. Günümüzde hala özgün mimarisi ile üzerinde araştırma yapabilecek ve korunarak geleceğe aktarılacak tarihi geleneksel evler bulunmaktadır. Hızlı yapılaşan şehir yapısıyla birlikte döneminde yapılaşan konutların boş bırakılan, kaderine terk edilen yapıların yanı sıra restorasyonu

yapılan yapılarda mevcuttur. Bu tezin amacı belirlenen Bey Sokağı ve Fatih Caddelerinde ki konut yapılarının cephesel bağlamında yapılan görsel analizler sayesinde Tokat ili geleneksel konutunun cephe özellikleri ve cephe tasarımlarına ait veri elde edilmesi ve bu verilerin nesnel bir yaklaşımla Tokat evleri cephe tasarım kriterlerinin ortaya çıkarılmasını sağlamaktır. Geleneksel Tokat evlerinin cephe tasarımlarının kendine özgü ve tarihi kimliğinin korunması hususunda yardımcı olabilecek belge ve bilgileri ortaya koymak, yapıların ve kent hafızasının korunması için yapılabilecek uygulamalara zemin hazırlamak ve kültürel mirasımıza sahip çıkma bilincinin güçlendirilmesi de diğer amaçlardır. Tezin kapsamında Tokat'ın merkezinde koruma alanı içerisinde bulunan ve kendine özgü özellikler barındıran geleneksel evlerinin cephe tasarımları incelenmiştir. Konutların cephe tasarımları kendine özgü olması ile birlikte konumu, planı, kullanılan malzemesi, imar haritası, cephesel özellikleri kurul kurul kararları ile belgelenmiş, analiz edilip karşılaştırılmış ve değerlendirilmiştir (Saka Akın, 2009).

Tokat'ın şehir merkezinde yer alan Osmanlı dönemi eserleri olan Bey Sokağı'nda ki tescilli geleneksel evlere ait oldukları dönemin sosyal, kültürel, tarihi ve estetik dokusunu geçmişte ki eserlerde ve günümüzde yeni yapılaşan yapılarda özüne uygun haliyle tasarlanıp yapılarak günümüze yansıtmaktadır. Fatih Caddesinde ise Osmanlı dönemi eserleri korunurken yeniden yapılaşan yapılar geçmişe atıfta bulunurken günümüz tasarımını yansıtmaktadır.

Günümüzde uygulanan dikey betonarme yapıların yoğunluğunun artması hızla artan kentleşme plansız kullanılması ile kendine has doku kaybolmuştur. Geleneksel dokusunu koruyarak bugüne gelen kültürel mirasımıza sahip çıkıp korumalıyız. Tez çalışmasında geleneksel Tokat evlerinin iki farklı bölgede kurul kararı ile çıkan sonuçlar değerlendirilip incelenmiştir.

1.2. Tezin Materyali ve Yöntemi

Öncelikle çalışma üç ana unsur başlığında kurgulanmıştır. İlk aşama araştırma konusu ile ilgili literatür taraması yapılarak Tokat'ın tarihi, konumu, coğrafi Mimari özellikleri, geleneksel evleri, geleneksel doku ve mimari cephe konulu yazılı ve görsel tezler, makaleler, kitaplar, tarihi fotoğrafları içeren arşivlere ve kişisel fotoğraf albümleri gibi belgelere ulaşarak araştırma başlamıştır. İkinci

aşamada Tokat Belediyesi, Tokat Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Sivas Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Müdürlüğü bnyelerince hazırlanan kurul kararları, imar haritaları gerekli belge ve fotoğraf arşivinden yararlanılmıştır. nc aşamada tez konusu olan tarihsel süreç içerisinde ki cephe tasarımları değişimini yansıtacak geçmiş ve günümüz örneklerinin bulunduğu iki farklı bölge seçilerek alan çalışması yapılmıştır. Elde edilen tarihi ve güncel bilgiler ile geleneksel dokuyu yansıtan sivil mimari yapılar üzerinde tespitler yapılmıştır. Araştırmalar sonucunda çalışma sınırları içerisinde bulunan geleneksel ve güncel konutların fotoğraflanması ve incelenmesi ile yapıların genel özellikleri, sokak silüetleri, cephe düzenleri örnek olarak alınmıştır. Çalışma alanlarında restorasyonu yapılan evlerin, önceki bilgi ve fotoğraflarına da ulaşılmıştır. Yapının cephe tasarımları içinden ve dışından gözlemlenmiş ve tasarım yaklaşımları araştırılmıştır. Son olarak Tokat ilinin iki bölgesi içinde yapıların cepheleri incelenmiş ve gruplandırılarak, tarihsel süreç içerisindeki cephe özellikleri yorumlanmıştır, bilgiler ve fotoğraflar ile desteklenerek elde edilen veriler değerlendirilmiştir.

2. TARİHSEL SÜREÇ İÇERİSİNDE CEPHE VE KONUT İLİŞKİSİ

2.1. Cephe Tanımı, Kavramları ve Özellikleri

-Cephenin Tanımı

Cephe, bir cismin yüzeyine düşen ışığın geldiği yöne göre parlaklık veya renk farklılıklarını ifade eder. Cephe genellikle mimari, sanat veya coğrafi bağlamda kullanılır, bu bağlamda cismin dış görünüşündeki özellikleri anlatır. Cephe kelimesine baktığımızda birçok tanım karşımıza çıkıyor. Dilimizdeki cephe kelimesi Arapça cebhe kelimesinden gelir ve bir nesnenin veya yapının ön kısmını ifade eder (TDK, 2020). Cephe terimi İngilizce de façade ile aynı manaya gelir ve cephe kelimesi Latince ön ve yüzey anlamına gelen facies ve facia kelimelerinden türemiştir. Cephe terimi Fransızca'da façade, İtalyanca'da ise facciate olarak çevrilmiştir. Mimarlık sözlüğünde cephe, "bir binanın görünen yüzeyi, özellikle cephesi veya binanın düzlemine dik bir yönde sonsuzluktan görünüşü" olarak tanımlanır.

Önden görünüm, gözün ilk bakışta algıladığı tek şeydir ve ne görebildiğiniz konusunda her zaman doğru ve eksiksiz bir fikir vermese de nesneleri tanımanıza olanak tanır. Bu bilişsel aşamada bir şeyi ne kadar basit görürsek onun hakkında o kadar az fikrimiz olur. Görünen bir şeye eklenen her tanımlayıcı özellik, onu daha doğru algılamayı ve daha fazla yorum yapmayı mümkün kılar. Van de Vivere, cepheyi dışarıyı ile içerisi arasında bir bölme duvarı olarak tanımlar ve cephenin binanın kimliğini yansıttığını savunur. Cephe, bir binanın giriş alanını ifade eder (Sönmez, 2011). Giriş yüzeyleri genel olarak silüete giren ve insanların en çok ilgisini çeken yüzeylerdir. Bir başka deyişle cephe, binayı yağmurdan ve çevreden esen rüzgardan koruma görevini üstlenirken olabilecek tüm olumsuz durumlardan koruyan bir bileşendir. Cephenin bir başka tanımı da Le Corbusier tarafından yapılmıştır. Le Corbusier'e göre, ' kütle, kendisini yönlendiren çizgilere bölünmüş ve yüzeyleri kütleyle bireysellik kazandırmayı amaçlayan bir yüzeyle kaplıdır.' (Corbusier, 2001).

Mimari cepheler binalardan bilgi alınmasında önemli bir rol oynamaktadır. Bu nedenle her cephenin anlamlı ve dinamik bir yapıya sahip olması gerekir (Şenyiğit ve Altan 2011). Şu açıklamayı yapmaktadır: ``Mimari yapılarda anlam, bir göstergeler bütünü yaratır ve cephe de bunun göstergesidir." Bir bina, taşıdığı semboller aracılığıyla çevresiyle iletişim kurar, bir bağlantı kurar. Bu nedenle cepheler biçimsel yapılar değil, kenti kullananlar tarafından anlamlandırılan, kentin yapısal dilinin yanı sıra kentin kendi içinde barındırdığı anlamları da ifade eden yapısal olgulardır. Hem nesnel hem de öznel değerlendirmeye dayalı bir iletişim aracıdır. Cephe ile iletişim her kullanıcı için farklıdır. Objektif unsurların kullanılması, kullanıcının olumsuz bir etki hissetmesi durumunda müdahale edebilmenizi sağlar. Nesnel unsurlar kullanıcıları çekebilir veya itebilir. Objektif unsurlara gelince; simetri, uyum, birlik, renk, ölçü ve orantı, denge ve ritimden bahsetmek gerekir. Sübjektif unsurlar genellikle modernlik, uyum ve düzen, etki, özgünlük, sosyal statü vb. bağlamda tasarım ilkelerini içerir (Şenyiğit ve Altan 2011). Yapılan tüm söylemlere göre genel bir cephe tanımı oluşturmak söz konusu olduğunda, iç ve dış mekanları ayıran bu temel unsur, binanın dış etkilerden korunması rolünü üstlenmektedir.

Yapı ile ilk karşılaşma anı çok önemlidir çünkü insanların bir binayı tanıdıklarında karşılaştıkları ilk bina alt sistemidir ve binanın kimliğini yansıttığı söylenebilir. Cephe tasarımına etki eden birçok faktör bulunmaktadır. Konutların oda tasarımlarında cephenin önemi, iç mekanla dış mekan arasında bir denge sağlamak, estetik bir uyum oluşturmak ve aynı zamanda fonksiyonel gereksinimlere cevap vermektir. Doğru cephe tasarımı ile iç mekanın ışık alışına, havalanmasına ve genel atmosferine etki ettirilerek estetik bir bütünlük oluşturularak yapıya karakter kazandırması ve dış mekanla uyumu sağlanabilmektedir. Her odanın iç tasarımı ve görünümü önemlidir. Kimisi mekan dışında, kimisi de mekan içinde yararlanacak. Özellikle kentsel mekan kullanıcıları açısından cephelerin insanların yaşadığı, gördüğü ve gözlemlediği alanlara estetik tatmin sağlaması beklenmelidir. Kentsel bir çevrenin kalitesinin belirlenmesinde pek çok faktör rol oynar. Bu öğeler arasında çizgiler, renkler, dokular, malzemeler, açıklık oranları ve boyutları yer alır ve özellikle hem negatif hem de pozitif öğelerdeki yüzeyler için kullanılır. Cephenin özellikleri de ortamın kalitesinin belirlenmesinde rol oynamaktadır.

-Cephe Kavramları

İnsanlığın barınma ihtiyacı, temel bir insan gereksinimidir. İnsanlar, barınma ihtiyacını karşılamak için evler inşa ederler. Bu evler, sadece fiziksel koruma sağlamakla kalmaz aynı zamanda güvenlik, gizlilik, konfor ve sosyal bir ortam sunarak insanların yaşamlarını sürdürmelerine olanak tanır (Herzog, Krippner and Lang., 2004).

Barınma, kültürel, ekonomik ve coğrafi farklılıklara bağlı olarak çeşitli biçimlerde ortaya çıkar. İnsanlığın ilk olarak yaşamını sürdürdüğü, çevresel şartlardan korunarak barınma ihtiyacını sağladığı mekanların mağara olduğu bilinmektedir. Doğal mağaranın kendiliğinden oluşan yapısal formu insanın karşılaştığı, algıladığı ve barınma ihtiyacı için içerisinde yaşadığı ilk mekan formudur. İnsanlar barınaklarını ilk zamanlarda doğada bulduğu malzemeleri kullanarak oluşturmuştur. Barınmak için ilk olarak ağaçların dallarını toplayıp bir araya getirip, daha sonrasında diğer malzemeleri ekleyerek soğuktan korunma, içerinin aydınlanması için ışık alma, yağmur sularının uzaklaştırılması gibi birçok oluşabilecek olumsuz durumlar için de ihtiyaçlara cevap aramışlardır. Bu bağlamda dış cephelerin yapısal etkisi en kapsamlı anlamıyla sınır ve izolasyon işlemleri olarak da tanımlanabilir. Mimarlığın ortaya çıkmasında, cephenin önce koruyucu bir dış duvar olarak mı, iç mekanı yansıtan bir kat planı olarak mı, yoksa bir örtü olarak bir çatı olarak mı inşa edildiği sorusu ortaya çıkıyor. Yapılaşma kavramının barınma ve korunma ihtiyacından doğduğunu anlatarak cephe ve çatının plandan önce oluşturulduğunu söylenmektedir (Ergün, Z, 2008). Cephe açıklamalarına Hasol' un Mimarlık Sözlüğü' nde şu şekilde yer verilmiştir.

*Bir binanın yüzeylerinden her biri; özellikle ön yüz.

*Bina yüzüne dik doğrultuda sonsuzdan bakılan görünüş (Hasol, 1993).

-Mimari cephe kavramları, bir binanın dış yüzeyini oluşturan tasarım unsurlarını ifade etmektedir. Bu unsurlar arasında malzeme seçimi, renk paleti, doku, pencere düzenlemeleri ve mimari detayları bulundurmaktadır. Cephe tasarımı estetik yanıyla birlikte yapıya dayanıklılık ve enerji verimliliği faktörlerini de içermektedir. Osmanlı mimarisinde "döneri" veya "çıkma" olarak da bilinen

mimari cephe öğeleri, genellikle taş işçiliğiyle yapılan süslemeli çıkıntılardır. Bu öğeler, yapıya estetik bir zenginlik katmaktadır ve genellikle pencere veya balkon gibi bölgelerde görülmektedir. Osmanlı mimarisindeki cephe kavramları arasında döneni, yapıya derinlik kazandıran ve görsel çeşitlilik sağlayan önemli unsurlardan olduğu ifade edilmektedir. Bu unsurlar; Mihraplı cephe, yapının ortasındaki ana girişi vurgulayan genellikle mihrap adı verilen niş veya çıkıntılardır. Sofa ve revaklar ise toplantı, dinlenme alanları olarak kullanılan açık galeriler veya revaklar yapıların cepheleridir. Çıkmalar(dönerler) duvar yüzeyinden dışa doğru çıkan yapı elemanlarıdır ve genellikle süslemeli pencerelerle birleştirmiştir. Duvarlarda çeşitli renkli çinilerle süslenen panolar ise estetik bir güzellik katmaktadır. Saraylar ve konaklarda görülen geniş balkonlar ve süslenmiş sundurmalar mimariye karakteristik bir hava katmaktadır. Osmanlı mimarisinde önemli bir unsur olan eyvanlar ise genellikle açık hava alanlarını kaplayan, sütunlarla desteklenen büyük mekanları oluşturmaktadır. Yüksek çatılar, kubbeler ve bu elemanları süsleyen detaylar da Osmanlı mimarisinde yapıların tasarımında ve süslemesinde kullanıldığı ifade edilmektedir (Saka Akın, 2009).

-Cephe Stili

Belirli bir mimari döneme, kültüre, bölgeye veya estetik anlayışa uygun olarak seçilen tasarım öğeleri ve mimari unsurların genel karakterini ifade etmektedir (Erim, 2011). Farklı mimari stiller, özgün detaylar, malzeme kullanımı ve genel estetik özelliklerle tanımlanır. Örnek olarak, gotik, klasik, modern, endüstriyel veya geleneksel gibi çeşitli cephe stilleri bulunmaktadır.

-Cephe Elemanları

Pencere düzenlemeleri, doku ve desenler, kapılar, profil ve formlar, süslemeler, cephe aydınlatmaları, balkonlar ve sütunlar gibi bina cephesini oluşturan yapısal ve dekoratif unsurları ifade etmektedir. Taş, ahşap, metal, cam veya beton gibi malzemeler cephe oluşumunda kullanılmaktadır (Aytış, 1991). Renk paletiyle cephenin renk kombinasyonları ve renk seçimleri belirlenebilmektedir. Bu elemanlar bir araya gelerek bir binanın dış cephesinin estetik ve işlevsel özelliklerini oluşturmaktadır.

-Cephe Malzemeleri

Cephe malzemeleri genellikle bina dış yüzeylerini kaplamak için kullanılmaktadır. Bu malzemeler arasında taş, tuğla, ahşap, alüminyum, cam ve kompozit gibi malzemelerdir. Cephe tasarımı, bina estetiği ve dayanıklılığı için önem ifade etmektedir.

-Cephe Renkleri

Cephe renkleri geniş bir yelpazede bulunabilir ve bina tasarımı ile uyumlu olmalıdır. Sıklıkla tercih edilen renkler arasında nötr tonlar, gri, beyaz, bej ve pastel renkler yer almaktadır. Ancak, bina stilini ve çevre faktörlerini de göz önünde bulundurarak cesur renk seçimleri de yapılmaktadır (Aydınlı, 1986). Binanın dış rengi, çoğu zaman mimarinin genel estetiğini ve çevresiyle uyumunu yansıtmaktadır.

-Cephe Oranları

Cephe oranları, bir binanın dış görünümündeki uzunluk ve genişlik oranlarının, dengeli ve estetik açıdan hoş görünmesine katkıda bulunmasını ifade etmektedir. Bu oranlar, bir binanın estetik tasarımını ve dış görünümünü belirlemede önemlidir. Farklı mimari tarzlarda farklı cephe oranları kullanılmaktadır. Örneğin, klasik mimaride genellikle kare veya dikdörtgen formlar tercih edilirken, modern tasarımlarda daha serbest oranlar kullanılmaktadır.

-Cephe Fonksiyonu

Cephe fonksiyonu, bir binanın dış yüzeyinin veya cephesinin yerine getirdiği işlevleri ifade etmektedir. Bu fonksiyonlar binanın tasarımı, kullanım amacı ve çevresel etmenlere bağlı olarak değişkenlik gösterebilmektedir. Cephe fonksiyonları arasında estetik, koruma, enerji verimliliği, güvenlik, iç mekana doğal ışık sağlama ve tanıtım gibi unsurları bulundurmaktadır (Hunt, 1958).Cephe tasarımı, bu fonksiyonları en iyi şekilde yerine getirecek şekilde planlanarak, uygulanmaktadır.

Mimari cephe zamanla bir çok akım ve tarzın etkisi altında evrimleşmiştir. Önemli cephe akımları art deco, klasik, gotik, neoklasik, modernizm ve postmodernizm bulunmaktadır. Her biri farklı dönemlerde ortaya çıkmış ve mimari anlayışları temsil etmektedir.

-Art Deco Mimari Akımı

1920'den sonra Art Deco dekoratif sanatlara ve mimariye hakim oldu. Tarzın adı, Paris'teki 1925 Uluslar arası Çağdaş Dekoratif ve Endüstriyel Sanatlar Sergisinden esinlenilmiştir. Bu sergide bu tarzın ilk ürünlerini sergileme imkanı verilmiştir. Modernizmi modayla buluşturan Art Deco tasarımında sadece seri üretim ürünler değil, el yapımı lüks ürünler de yer alıyor. (Şekil.2.1.) Bu eşyalar orijinal olsa da tasarımları da antik tarzlardan ilham almıştır (Kapol, 2000). Bu akım, geometrik desenler, simetri, lüks malzemeler ve modernizmi birleştirerek dikkat çeker. Art Deco, mimari, moda, iç tasarım, görsel sanatlar ve endüstriyel tasarımda etkili olmuş, özellikle büyük şehirlerde gökdelenlerin ve lüks otellerin tasarımında kendini göstermiştir. Akım, zengin süslemeler, metalik yüzeyler, piramit formları ve çağdaş sanatın etkilerini içerir (Şekil.2.3.).

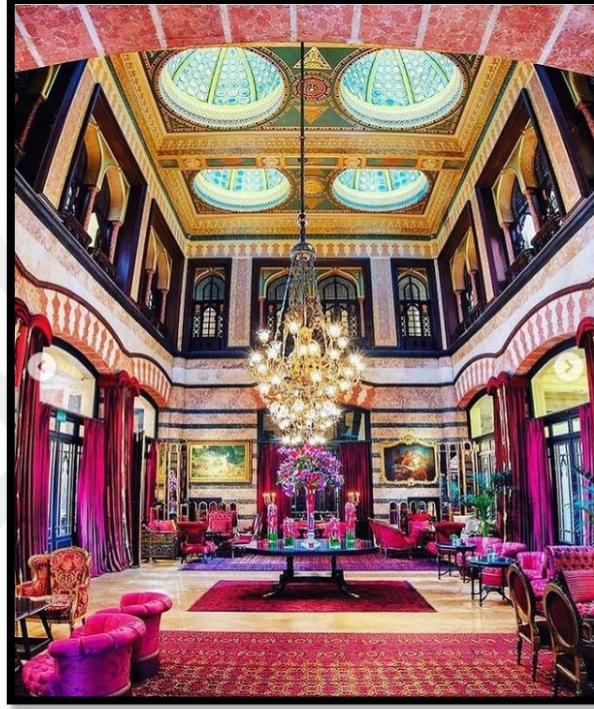
Şekil 2. 1. Art Deco Cephe Tasarımına Örnek Yapı (URL-1)

Endüstriyel tasarıma ait, düzlemsellik, sadelik, öğelerin tekrarlanması, stilizasyon ve geometri art deco da gözlemlenen niteliklerdendir. Mimari de saf ve yalın biçimler, geometrik üsluplu tezhipler ve genellikle kalitelisi yüksek ve oldukça pahalı malzeme kullanımının olduğu görülmektedir. Cephelerdeki stilize pilastırlar, balkonlar ve geometrik motifli pencere parapetleri, ağırlıklı olarak zemin katta kullanılan köşeleri pahlı pencereler, geometrik motiflerden oluşan kompozisyonlara sahip kapılar Art Deco tarzının tipik bir özelliğidir (Batur, 2005). (Şekil.2.2.).

Şekil 2. 2. Fatih Caddesi (Tuğba Nur YILMAZ Arşiv, 2023)

Avrupa’da Art Nouveau’nun ardından ortaya çıkıp 1920’lerin sonları ile 1930’ların başları arasında öne çıkan mimaride uygulamalı sanatlarda, iç tasarımda, grafik tasarımda etkili olan ve geç Art Nouveau’nun dekoratif öğeleri ile, yürürlükteki endüstri tasarımından esinlenen aerodinamik geometric biçimleri birleştiren sanat ve tasarım akımıdır.

Şekil 2.3. Art-Deco İç Mekan Tasarım Örneği (URL-2)

Geometrik desenler, sadelik ve çizgisel dekorasyon Art Deco evlerin en tipik özellikleridir. Balkon korkulukları ve çatı kenarlarında da Art Deco unsurlarının yer aldığı yaşam alanı örneklerine rastlanmıştır.

-Klasik Mimari Akımı

Klasik cephe akımı, antik Roma ve Yunan mimarisinden ilham alan bir tarzdır. Genellikle düzenli sütunlar, kornişler, simetrik düzenlemeler ve süslemeli detaylar içermektedir. Klasik cephe tasarımları, mimari denge ve harmoniye önem verir; genellikle üst kısımlarda üç ana tip sütun kullanımı (Dor, İyon ve Korint) bu tarzın belirgin özelliklerindendir. Klasik cephe akımı, estetik açıdan bir zarafet ve zamanlessness (zaman ötesi) izlenimi yaratma amacı taşımaktadır.

Bu tarz, özellikle Roma ve Yunan tapınaklarından esinlenen neoklasik dönemde de önemli bir etki bırakmıştır.

-Gotik Mimari Akımı

Gotik cephe akımı, 12. yüzyılın ortalarından 16. yüzyılın başlarına kadar olan bir dönemi kapsayan bir mimari tarzdır. Gotik mimari, büyük katedraller ve kiliselerin yanı sıra bazı şehir binalarında da görülmektedir. Bu tarz, yüksek ve ince sivri kemerler, vitray pencereler, kemerli tonozlar ve yüksek kuleler gibi belirgin özelliklere sahiptir. Gotik cephe tasarımları genellikle dikey yönlendirmeye vurgu yapar ve mimari detaylarda zengin süslemeler içermektedir (Batur, 2005). Bu tarz, dönemin dini inançlarına ve kilise mimarisine özgüydü, ancak zamanla diğer yapı türlerinde de kullanılmıştır. Gotik mimari, estetik ve dini sembolizmin birleşimi ile karakterize olduğu ifade edilmektedir.

-Neoklasik Mimari Akımı

Neoklasik cephe akımı, 18. yüzyılın sonlarından 19. yüzyılın başlarına kadar olan bir dönemi kapsayan bir mimari tarzdır. Bu akım, antik Roma ve Yunan mimarisinden ilham alarak ortaya çıkmıştır. Neoklasik mimari, simetri, düzen ve basitleştirilmiş formlar ile karakterizedir. Neoklasik cephe tasarımları genellikle düz yüzeylere sahip, sade ve düzenli görünümlüdür (Geray, 1983). Dikdörtgen pencereler, sütunlar, kornişler ve üçgen alınlıklar bu tarzın önemli özelliklerindendir. Bu akım, Aydınlanma Dönemi'nin etkisi altında, antik kültürlerle duyulan hayranlık ve bilimsel düşünceye vurgu yaparak ortaya çıkmıştır. Neoklasik mimari, özellikle devlet binaları, müzeler ve anıtlar gibi önemli yapıların tasarımlarında kullanılmıştır.

-Modernizm Mimari Akımı

Modernizm cephe akımı, mimarlıkta 20. yüzyılın başlarında ortaya çıkan bir yaklaşımı ifade etmektedir. Bu akım, genellikle temiz hatlar, düz yüzeyler, cam kullanımı ve işlevselliği vurgulamaktadır. Modern mimari, geleneksel

süslemelerden kaçınarak minimalizmi benimser ve çağdaş malzemelerle inşa edilen açık, geniş mekanlara odaklanmaktadır. Bu akım, endüstriyel ilerlemelerle birlikte ortaya çıkan yeni teknolojilere ve yaşam tarzına uyum sağlama amacı taşımaktadır.

-Postmodernizm Mimari Akımı

Postmodernizm cephe akımı, mimarlıkta 20. yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkan bir yaklaşımı ifade etmektedir. Bu akım, modernizme tepki olarak doğmuş olup, farklı tarzları, sembollerin kullanımını ve kültürel referansları bir araya getirmiştir. Postmodern mimari, çeşitli renkler, desenler, dekoratif öğeler ve alıntılar içermektedir. Mimari eserler, farklı dönemlere, kültürlere ve tarzlara göndermeler yaparak özgün bir estetik oluşturmaktadır (Batur, 2005). Bu akım, mimaride esnekliği ve çeşitliliği vurgulayarak, bina tasarımlarında özgürlüğü teşvik etmektedir.

Şekil 2. 4. Postmodernizm Akımı Cephe Örneği (URL-3)

2.2. Konut Tanımı, Kavramları ve Özellikleri

Konut, insanın en temel ihtiyaçlarından biri olmasının yanı sıra, özellikle günümüzde ekonomik, estetik, fiziksel gibi çeşitli özellikleriyle kullanıcının toplumdaki konumunu ve statüsünü de yansıtmaktadır.

Bu nedenle yaşam alanları tanımlanırken mekansal ve fiziksel özelliklerin yanı sıra kültürel, sosyal, davranışsal ve bilişsel boyutların da dikkate alınması gerekir (Kellekçi ve Berköz, 2006). Günümüz konutları fiziki ve konumsal özellikleri itibarıyla birbirinden farklılık göstermekte olup, sadece nihai tüketime yönelik ürünler değil, aynı zamanda piyasa koşullarında yatırım araçlarıdır (Filidin Özgür, 2006). Özellikle son yıllarda konut üretiminin ağırlıklı olarak "rezidans" olarak adlandırılan etrafı kapılı apartmanlar şeklinde gerçekleştirilmesi, konutun sadece barınma koşulların sağlanmasıyla üretilmediğini gösteriyor. Sadece barınma ihtiyaçlarının değil, özellikle günümüzün gerektirdiği ihtiyaçların da karşılandığı görülmektedir.

Konut, yüzyıllardır insanın en temel ihtiyaçlarından biri olan barınmayı karşılayan bir yapıdır. İnsanlar göçebe yaşam tarzına geçtikçe tarih öncesi insanlar barınma ihtiyacını çadırlarla mağaralarda karşılıyorlardı. Yerleşik yaşama geçişle birlikte barınma ihtiyaçlarını kendi kurdukları barınaklardan karşıladılar. Yüzyıllar boyunca gelişen kültürel ve sosyal yapılara bağlı olarak farklı mekanlar, çağın taleplerine ve güvenlik ihtiyaçlarına bağlı olarak bugün yaşadığımız yapılara dönüşmüştür.

Yaşamak, “Mağaradan” “lüks villaya” kadar kişinin yaşadığı tüm odaları kapsar. Modern anlamda ev, asgari düzeyde de olsa güvenlik, sağlık ve konfor standartlarını karşılayan bir meskendir. İş yerime yakın. Bu oturma ünitesi su, kanalizasyon, elektrik, ulaşım, alışveriş, kültür ve eğlence tesisleri vb. konularda kurumsal altyapı standartlarını karşılamaktadır (Geray, 1983).

T.D.K'ye göre "Konut", "Yaşanılan ev veya apartman dairesi" anlamına geliyor. "Yer, mesken, ikamet edilen" anlamına gelir. Konut; insanların korunma ihtiyaçlarını karşılayan, onları dış etkilere koruyan ve güvenli bir şekilde

yaşamalarını sağlayan ilk ve en önemli yapı türüdür (Kısa, 1998). Konut insanların en çok benimsediği yer çünkü kendilerini güvende hissettikleri ve en çok vakit geçirdikleri yerdir.

Konutun çevreye olan etkisi, sağladığı yaşam standardı ve sadece kolaylık sağlamak için değil sağlanması gereken bir kamu hizmeti olduğu gerçeği dikkate alındığında, konut sosyal, ekonomik, kültürel ve politik bir olgudur ve korunması tanımlanmaktadır (Boran 2009). Konut ekonomik, estetik ve fiziksel değerlerle ilişkilendirilmektedir. Evi anlamlandırmak, bireylerin farklı ihtiyaçlarını içeren karmaşık ve çok boyutlu bir süreçtir. Bir yandan ait olduğu etnik grubun karakteristik özelliklerini, davranış kurallarını, yaşam tarzını, mekan-zaman taksonomisini, çevresel tasarım tercihlerini, sembol ve imgelerini yansıtır. Kullanıcının kendini kanıtlayarak ifade etme eğilimi ve tasarımına yansıyan şekil, form ve özellikler aracılığıyla kişisel etkinin tasarıma olan ayrıcalığını yansıtıyor (Gür, 2000).

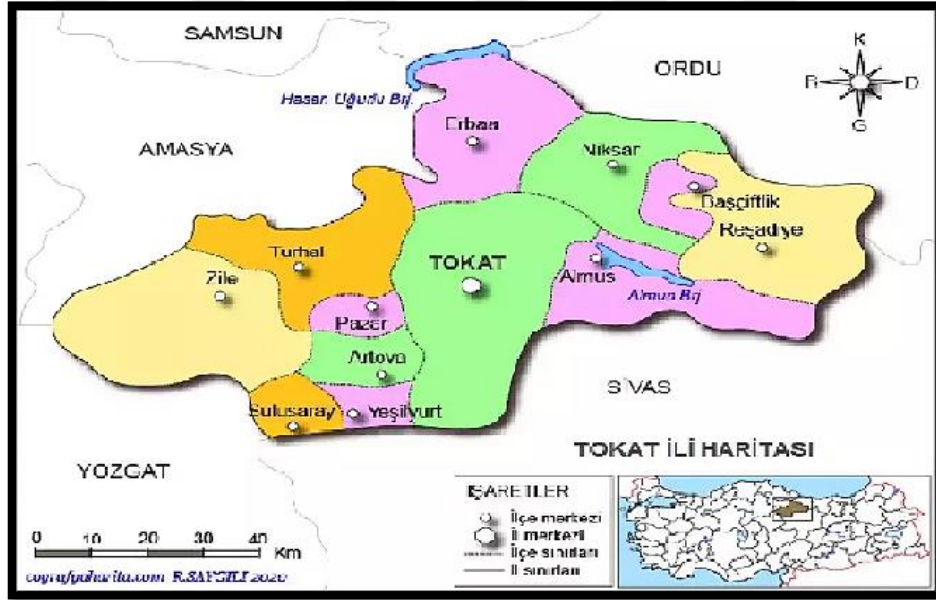
Konut kavramları zaman içinde değişmiştir. Osmanlı döneminde konutlar genellikle ahşap ve taş malzemeler kullanılarak inşa edilmiştir. Mimari tasarımlar genellikle avlulu yapılar şeklinde olup, iki katlıydı ve odalar etrafı kapalı bir şekilde sıralanırdı. Ayrıca, Osmanlı konutlarında genellikle bahçe ya da avlu gibi dış mekanlar da bulunmaktadır. Bu yapılar, geleneksel Osmanlı mimarisinin izlerini taşır ve toplumsal yaşantının bir yansıması olarak şekillenmiştir. Günümüzde konut kavramları, sürdürülebilirlik, teknoloji entegrasyonu, paylaşım ekonomisi ve esnek çalışma düzenleri gibi faktörlere odaklanmaktadır. Akıllı ev sistemleri, enerji verimliliği ve yeşil binalar önemli hale gelmiştir. Ayrıca, toplu konut projeleri, çevresel etkiyi azaltan tasarımlarla birlikte yaygınlaşmaktadır. Geçmişten günümüze konut kavramları, tarımdan endüstriye, kırsaldan kentsel yaşama geçişle birlikte önemli evrimlere uğramıştır. İlk başlarda basit kulübelere, çağa uygun mimariye ve teknolojiye dayalı konutlara geçiş yaşanmıştır. Sanayi devrimi ile birlikte şehirleşme artarken, 20. yüzyılın ortalarından itibaren apartmanlar ve toplu konut projeleri ortaya çıkmıştır. Son yıllarda ise sürdürülebilirlik ve teknoloji odaklı konut tasarımları öne çıkmıştır. Bu süreçte, kültürel, ekonomik ve sosyal faktörler konut anlayışını şekillendirmiştir.

3.TOKAT İLİNİN ÖZELLİKLERİ VE TARİHİ DOKUSU

3.1. Tokat İlinin Konumu, Fiziksel ve Coğrafi Özellikleri

3.1.1. Tokat İlinin Konumu

Tokat, Orta Karadeniz bölgesinden İç Anadolu bölgesine kadar geçiş noktasında bulunan bir ildir (Gökbilgin, 1997). Tokat il sınırının bölgeleri batısın da ve kuzeybatısın da Amasya, kuzeyin de Samsun, kuzeydoğusun da ve doğusun da Ordu, doğu ve güneydoğusun da Sivas, güneybatısın da Yozgat illeridir. Tokat ilinin merkezi eyaletin güney-orta kesimlerinde bulunmaktadır (Şekil.3.1.).

Şekil 3. 1. Tokat İli Haritası (URL-4)

3.1.2. Fiziksel ve Coğrafi Özellikleri

Tokat ili, Yeşilırmak Havzası'nda, Orta Karadeniz'den Orta Anadolu'ya geçiş hattı üzerinde bulunmaktadır (Açıkel, 2012). Şehrin kuzeyinde Kelkit kolu, merkezde Tozanlı kolu ve güneyinde Çekerek kolu oldukça önemli su yollarıdır (Yavi, 1986). Bu kısımda Yeşilırmak'ın Tozanlı suyu olarak adlandırıldığı bilinir. Kazova, Yeşilırmak'ın doğu ve batı aksı boyunca yer almakta olup şehrin en büyük

ve en önemli ovalarından biridir (Gökbilgin, 1997; Yavi, 1986). Şehrin merkezi, bu ovanın güney bölgesinde dağların arasından akan Behzat Nehri'nin iki yakasında doğmuştur. Tokat , Behzat Nehri boyunca güneydeki yaylalardan kuzeye doğru, nehrin Yeşilırmak'la birleştiği yerde uzanır. Şehirdeki yerleşim yerleri kuzey-orta ve güney olmak üzere üç bölüme ayrılabilir (Gökbilgin, 1997). İlk dönemlerin de Çağ Gölü gibi sulak bölgeler nedeniyle yerleşimsizdi. Sulak alanların kapanması, nüfus artışı ve yeni Bağdat yolunun etkisiyle kentsel yerleşimler kuzeye doğru gelişti (Aksulu ve Kuntay, 2013).

Kentin yerleşimi kuzeye doğru yayılmış ancak kuzeydeki düzlükteki alüvyonların depreme dayanıklılığının düşük olduğu ifade edilmektedir. Depremlerin yanı sıra dik tepelere sahip güney bölgede su baskını riski de mevcuttur.

Kente su baskını yaşanmaması için Behzat Nehri onarılsa da bu riskin tamamen önüne geçilemeyeceğinden bahsedilmektedir. Bu nedenlerden dolayı eski yerleşimler genellikle kale yakınlarında, yeni yerleşimler ise kuzeyde, yani Yeşilırmak'a doğru kurulmuştur (Gökbilgin, 1997).

3.2. Tokat İlinin Tarihi

Tokat İli, 9.958 kilometrekare yüzölçümüne sahip olup onbir ilçe ve bunlara bağlı ilçe ve köylerden oluşmaktadır. İlçeleri: Almus, Artova, Başçiftlik, Erbaa, Niksar, Reşadiye, Sulusaray, Yeşilyurt, Turhal, Zile ve Pazar (Gökbilgin, 1979) .Tokat ili, Karadeniz Bölgesi'nin Orta Karadeniz Bölümü'nde bulunan 35°27' ila 37°39' doğu boylamları ve 39°52' ila 40°55' kuzey enlemleri arasında yer alır. Kuzeyde Samsun, doğuda Ordu, güneyde Sivas ve Yozgat, batıda Amasya illeri ile sınırlanmıştır (Şekil.3.1.). Şehrin, orta aksından Yeşilırmak'ın geçtiği doğu ve batı istikametinde, Kazova, güneyindeki dağlardan inen Behzat Nehri'nin iki yamacına inşa edilmiştir. Şehirde bulunan bu isimdeki dereye Tokat Suyu veya Kızıliniş da

denilmektedir (Gökbilgin, 1979). Kentin kuzeyinde yer alan kale korumasıyla ve eteklerindeki yerleşmedir. Tokat yerleşmesi Sivas Caddesi üzerinde Ankara yolu tarafında Karşıyaka mahallesinde yoğunluk kazanmıştır. Kentsel sit alanı Tokat Kalesinden tüm yönleriyle kuş bakışı algılanabilir konumdadır.

Selçuklu ve Osmanlı Dönemi yapılarının bakılarak algılanabildiği gibi, yer yer günümüz mimarisinin de yer aldığı algılanmaktadır. Cumbalı veya cumbasız, sit alanının dar sokakları, bitişik yapılaşma, atriyumlar ve anıtsal binalar dikkate değer özelliklere sahiptir (Kuntay, 1982). Kentsel Sit Alanı içerisindeki manzara noktaları olarak nitelendirilecek yerler kale dışında çok azdır. Kaleden hemen hemen tüm sit alanı algılanabilmektedir (Aksulu, 1994). Tokat'ın M.Ö. 5500'lere inen bir tarihi olduğu, M.Ö. 2000'lerde bölgede Hititlerin hâkim olduğunu ve önemli merkezleri kurdukları bilinmektedir (Eravşar, 2004). Kaynaklara göre Malazgirt Savaşı'ndan sonra bölge Danişment topraklarına dahil olmuş, ancak 1175 yılında Selçukluların eline geçmiştir (Eravşar, 2004).

1243 Köseadağ Savaşından sonra İlhanlı, 1335 sonrası Eretna, 1388 yılında Kadı Burhaneddin yönetimine giren kentin, 1392'de Osmanlı topraklarına dahil edilmiştir (Turan, 1996). 1863'te Sivas Eyaleti'ne bağlı nahiye, 1878'de Mutasarrıflık, 1920'de müstakil Liva, 1923'te ise il olmuştur (Yavi, 1986).

Tokat, 12.-13. yüzyıllarda Anadolu'daki en önemli şehirden biridir. Özellikle bölgeden kervan yollarının geçmesi Tokat'ın kısa zaman da gelişmesini sağlamış, bundan sebep ile oluşan ekonomik gelişme kenti kısa zaman da birçoğu bu günümüze ulaşan sosyal veya dini işlevli yapılarla donatılarak imar edilmiştir. Tokat tarih boyunca farklı devletlerin yönetiminde kalmıştır. Bu nedenle kentteki tarihi yapıların mimarisi farklı stil, malzeme ve yapı tekniği gösterirler (Aksulu, 1994).

Genellikle medrese, zaviye, türbe tarzında olan yapılar 12. Ve 14. yüzyıldan günümüze gelenlerdir. Yapım teknikleri kesme taş gövde ve tuğla üst örtüden oluşmaktadır. Camii, mescit, medrese ve hamamlardan yapılarında ise 15. ve 16. yüzyıl ve sonrası yapılar olup Osmanlı mimari özelliklerini göstermektedirler

(Aksulu, 1994). Yangınlar ve depremler nedeniyle kentin geleneksel yapılarının çoğu günümüze ulaşamamıştır. Bunun nedeni kentteki geleneksel evlerin yapı malzemelerinin içi kerpiç dolgu ahşap çerçevelerden oluşması ve pek dayanıklı olmamasıdır (Cinlioğlu, 1973). Yapıların tarihi gelişimi, ilk yerleşimlerin kale ve çevresinde kurulduğunu, Danişmentlilerin kontrolüne geçince yerleşimlerin kaleden dış taraflara doğru genişlediğini, Tokat bölgesinin İlhanlılar ve Selçuklular döneminde Tokat İlinin İmar Uygulaması gördüğü bilinen bilgiler arasındadır (Aktüre, 1978).

Tokat Geleneksel Konutları Tokat Kent Merkezi'nde Bey Sokak, Bey Hamam Sokak, Halit Sokak Sulu Sokak, Topçubağı ve Hoca Ahmet Mahallesi'nde yoğun bir şekilde bulunmaktadır (Akın, ve Özen, 2010).

Zengin bir kültürel mirasa sahip olan Tokat'ta, 1981'de Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu (G.E.E.A.Y.K.)'ın kararıyla oluşturulan sit alanı ve tescil süreci, bu mirasın korunmasına ve yaşatılmasına katkı sağlayan ilk koruma hareketi olmuştur.

Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu (T.K.T.V.Y.) 1984'de korunan alanların ve yapılaşma koşullarının belirlenmesi yönünde bir karar almış ve aynı gün 181 yapı, taşınmaz kültür varlığı olarak tescil edilmiştir (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1984).

Şekil 3. 2. Akşam Tokat Manzarası(Anonim)

Şekil 3. 3. Gündüz Tokat Manzarası(Anonim)

3.3. Tokat'ta Tarihsel Süreç İçinde Yenilenen Cephelerin Ekonomik Faaliyetlere Etkisi

Tokat şehrinin fiziksel gelişimini etkileyen faktörlerden biri de kervan yoludur (Aksulu ve Kuntay, 2013; Çinlioğlu, 1973). Bu ticaret yollarından İran'ı İzmir ve İstanbul'a bağlayan doğu-batı kervan yolu ilk zamanlarda etkiliydi. Aslında Selçuklu döneminden erken Osmanlı dönemine kadar Sulu Sokak yapısal sokak silüeti boyunca doğu-batı ekseninde devam etti. Ancak bu yerleşmenin Selçuklular döneminde kalenin güney ve doğu uçlarında geliştiği bilinmektedir (Aktüre, 1978). Osmanlı İmparatorluğu, 16. yüzyıl. 19. yüzyılda kuzey taraftaki sulak alanların ıslah edildiği ve kuzey-güney ekseninin geliştirildiği söyleniyor. Bu dönemde kent yerleşmelerinin kalenin güney ucundan ovaya doğru kaydığı ve kervan yolları boyunca kuzey-güney ekseninde geliştiği bilinmektedir (Aksulu ve Kuntay, 2013, Aktüre, 1978). Osmanlı döneminin sonlarında, 19. yüzyılın sonuna doğru Bağdat Boğazı'nın kuzey-güneye açılmasıyla doğu-batı tarih eksenini önemini kaybetmiştir (Cinlioğlu, 1973). Sulu Sokak önemli bir yer olmaya devam ediyor (Aksulu ve Kuntay, 2013).

Şehrin 1930 yılında imar planı oluşturulmaya başlanmıştır. 1933 yılında çıkarılan Yapı Yolları Yasasıyla ilk şehir haritası oluşturulmuştur. 1960 yılına ait zengin dokuya sahip olan şehrin bozularak düz bir çarşı oluşturulmuş, Gazi Osman Paşa Bulvarının kullanımı açılmıştır. Bu bulvarın açılmasıyla Behzat Nehri kıyısında yer alan idari merkezler yeni bulvar etrafına taşındı. 1967'de üçüncü imar yasasıyla bağlar bölgesi de imara açılarak kent merkezinden bağımsız, toplu konutların bulunduğu "Karşıyaka" olarak isimlendirilen yeni bir yerleşim bölgesi daha oluşmuştur. Bu bölge kent merkezindeki geleneksel dokudan çok farklı gelişme göstermektedir

Şekil 3. 4. Bey Sokağı Yeni Hali (Tokat Belediyesi Fotoğraf Arşivi)

Çalışma alanı içerisinde olan Bey Sokağı ve Fatih Caddelerinde koruma alanında iki bölgedir. Farklılık gösterdiği noktalar ise Bey Sokağında bir çok tescilli yapı olmasından sokağın tamamı koruma alanına alınmıştır (Şekil.3.4.). Fatih Caddesinde durum biraz daha farklıdır.

Fatih caddesinde Dr. Celal Fazlıoğlu'nun Tescilli Evi'nin olduğu bir tane yapı vardır, bu durum bölge kurulu tarafından değerlendirilerek caddenin tamamını değil sadece yapının bulunduğu parsel korunmuştur. İrtibatlı olduğu ve çevre parsellerinde ki yapılaşma durumu ise görüş sorularak kurul kararları ile sağlanması gerekmektedir. Bu durum sokak sülietinde ki cephe tasarımına olan etkisini göstermektedir. Bölgenin tamamının koruma alanında olmamasından dolayı yeni yapılaşan konutlarda tasarım günümüz ihtiyaçlarından kaynaklanan yapısal özelliklerine göre yapılmasından dolayı şehrin konut ihtiyacını karşılayacak nitelikte oluşmaktadır.

Behzat Deresi'nin sağ kolunda Tokat şhrinin geleneksel evlerinin bir arada olduğu, tarihi sokaklar bulunmaktadır. Derenin karşısında bulunan geleneksel Tokat evi plan tipinde olan Canikli Konağı da bu yapılardandır. Canikli Konağı ile aynı aksta bulunan, tarihi Bey Sokağı'nda Tokat'ın önemli tarihi mekânlarından Mevlevihane ve onun müştemilatı Muslu Ağa Konağı yer almaktadır. Mevlevihane restorasyonu sonrasında günümüzde müze olarak kullanılmaktadır (şekil.3.7.). Müzeler, turizm endüstrisine canlılık katarak ve şehirlerin ekonomik çeşitliliğini artırmaktadır. Turistlerin ve yerel halkın müzelere olan ilgisi, kültürel ve sanatsal etkinliklere katılımları teşvik eder, bu da yerel ekonomiye katkı sağlamaktadır. Ayrıca, müzelerin düzenlediği etkinlikler ve özel sergiler, ziyaretçi sayısını artırarak ticaret ve konaklama sektörlerine de olumlu etki sağlamaktadır. Canikli Konağı, Osman Paşa Konağı gibi döneme ait konutların restorasyonu yapılarak günümüzde aktif olarak kullanılması çeşitli ekonomik faaliyetlere katkı sağlamaktadır (şekil.3.5.). Turistler için alışılmış otel tarzının dışında kendi dönemini yansıtan tarzda odalarda konaklama imkanını sağlamaktadır. Restoran hizmeti, etkinliklerin yapılması, toplantılar gibi hizmet veren merkezler olarak kullanılmaktadır (şekil.3.6.). Aynı zamanda el sanatları merkezi haline gelmiştir. Konak içindeki kurslar ve eğitimler sonucu verilen sertifikalar ile iş yeri açarak ev ekonomisine ve istihdama da katkı sağlamaktadır.

Şekil 3. 5. Osman Paşa Konağı (Tuğba Nur YILMAZ Arşiv,2023)

Tarihi şehirlerdeki konutların mülkiyeti genellikle el değiştirmiştir. Yeni sahipler çoğunlukla nüfusun düşük gelirli kesimlerindendir. Dolayısıyla kira indirimi kısıtlamaları ve özel mülkiyetin korunması bağlamında yatırım getirisi ve kârlılık motivasyonlarından hareketle gerekli koruma kaynaklarının yaratılması ve kullanılması imkansız görünmektedir.

Şekil 3. 6. Osman Paşa Konağı Sokak Silüeti(Tuğba Nur YILMAZ Arşiv,2023)

Tarih boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapan ve Anadolu'nun önemli yerleşim merkezleri arasında yer Tokat ilinde birçok dini ve sivil mimari eserler yer almaktadır. Bu eserlerin korunması ve gelecek nesillere aktarılması konusunda en büyük sıkıntı ekonomik açıdan yeterli finansmanın sağlanamamasıdır.

Bey Sokağının sağlıklılaştırılması ve bölgede bulunan yapıların restorasyonlarının farklı fonksiyonlar da olması ekonomik faaliyetlere önemli bir etki sağlaması da düşünülmüştür. Bey sokağının yerli yabancı bir çok turistin ilgisini çekmekle birlikte konaklamanın ticari faaliyetlerin yanı sıra bir çok kültürel etkinliğe festivallere de ev sahipliği yapmasının önünü açarak ekonomik faaliyetlere olumlu yönde etki sağlaması hedeflenmiştir.

Şekil 3. 7. Mevlevihane Bahçeli Dış Cephe Görünümü(Tuğba Nur YILMAZ Arşiv,2023)

3.4. Tokat İlinde ki Konutların Genel Özellikleri, Plan Özellikleri, Yapım Sistemleri ve Malzemeleri

Tokat'ta hayatta kalan geleneksel evler genellikle 19. yüzyılda inşa edilmiş olsa da bazılarının 20. yüzyılın başlarında inşa edildiğine tahmin ediliyor. Günümüze ulaşan en eski ev Beyhamam sokağı üzerindeki 18. yüzyıldan kalma Vakıf Evi'dir (Charu, 1988). Tokat'ta günümüze 19. yüzyıldan önceki döneme ait evin gelmemesi, ahşap binaların ömrünün genellikle 200 yılı geçmemesi ve tarih boyunca yangın, deprem, su baskınları gibi felaketlerin yaşanmış olmasından kaynaklandığı ulaşılamamasının nedeni sonuç olarak kabul edilmiştir. Tokat'ta deprem ve su baskınları meydana gelmiştir (Charu, 1988; Akun, 2009). Nitekim (Cinlioğlu, 1973), büyük çaplı yangının 1914 yılında Cumhuriyet Meydanı'nda çıktığını ve Buzluk Caddesi'nden Sulu Sokağın ağzına kadar olan bölümde çok sayıda binanın (3 han, 91 dükkan, 2 eczane) yıkıldığını belirtmektedir, yangının en

çok etki eden doğal afet olduğunu ifade etmektedir (Saka Akın, 2009). Tokat'ta geleneksel evlere en çok zarar veren yangının bu yangın olduğunu belirtmektedir. Ayrıca kentte günümüze kadar ulaşan sivil mimari örnekleri de bulunmaktadır. Tarihi cephe silüetlerini koruyan Halit sokağı, Bey Sokağı ve Beyhammam Sokağı üzerindeki evler kentteki geleneksel konut örnekleridir (Akın, 2009).

Şekil 3. 8. Bey Sokağı Yeni Hali (Tokat Belediyesi Fotoğraf Arşivi)

Şekil 3. 9. Bey Sokağı Eski Hali (Tokat Belediyesi Fotoğraf Arşivi)

3.4.1. Plan Özellikleri

Genellikle sokaktan girişi doğrudan yapılan zemin kat planları hizmet bölümüdür. Bir kısmı depo bir kısmı da taşlık gibi mekânlar olarak adlandırılmıştır. Bu mekanlarda iş evi ve fırın, küçük ve büyük ocaklıklar bulunmaktadır. Aynı zamanda arka bahçeye çıkış olarak kullanılmaktadır. Hizmet alanları ağırlıklı olarak taştan yapılmış bir zemin yapısına sahiptir ve girişi yoldan ayıran küçük bir bahçe gibidir. Üst katlar ise yaşam alanı olarak kullanılmaktadır. Bunlar evin aslında sokağa bakan kısımlarıdır. Zemin kat ile birinci kat arasındaki ara kat ise biraz daha alçak, daha çabuk ısıtılabilen ve öncelikle kışın yaşam alanı olarak kullanılan bir alandır. Tuvalet ara katta bir köşede ya da zemin katta yer alır. Yıkama, temizlenme ihtiyacı ise üst katta ki odalarda veya ara katlarda bulunan dolapların iç kısmında yapılmaktadır. Ara katta bulunan odalarda özellik belirten bir tasarım bulunmamaktadır. Fakat üst kat planların da daha aydınlık, daha geniş, ferah ve özenli bir işçiliğin olmasından dolayı diğer odalardan ayrılan bir başoda bulunmaktadır. Konak tarzında ki büyük evlerde genellikle zemin kat ile üst katın bağlantısının da selamlık ve haremlik olmak üzere birbirinden bağımsız iki merdiven vardır. Odalar bir Türk Evi odasının tüm olanaklarıyla donatılmıştır. Girişte bölümünde ayakkabılık kısmı, ocaklık, sedirler, yüklük, dolap, sergen ve lambalık odalarında bulunmaktadır. Evler de kullanılan yapı malzemesi kerpiç ve ahşaptır. Evlerin yapım sistemi, oldukça düşük taş temel üzerine kirişler ve ahşap dikme, hımmış tekniği; araları ince ahşap direklerle bölünen, araları tuğla ve kerpiç malzemeyle doldurularak yapılan bir yapım sisteminden oluşur. Ayrıca bağdadi tekniği yapı da çıkmalarda ve daha çok bölücü duvarlarda kullanılmıştır. Tavan ve döşeme malzemesi genel olarak ahşaptır. Geleneksel Tokat evleri mimari ve yapısal özellikler bakımından klasik Türk evlerinin özelliklerini taşır. Plan tipolojisi en fazla olana göre bölgedeki geleneksel evler için üç ana plan tipi belirlenmiş olup;

1. İç sofalı plan tipi (Şekil.3.10.)
2. Dış sofalı plan tipi (Şekil.3.11.)
3. Dış ve köşe sofalı plan tipi (Şekil.3.12.)

Şekil 3. 10. İç Sofa Tip Örnek (Tuğba Nur YILMAZ Arşiv,2023)

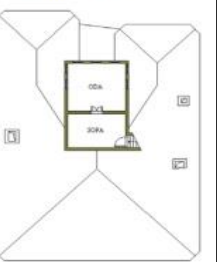
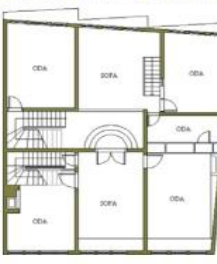
Şekil 3. 11. Dış Sofalı Plan Tipi Örnek(Tuğba Nur YILMAZ Arşiv,2023)

Şekil 3. 12. Dış ve Köşe Sofalı Plan Tipi Örnek(Tuğba Nur YILMAZ Arşiv,2023)

1.İçine girilebilen 29 örnekten 14'ü iç sofalı, plan tipinde sofanın iki yanında, sofaya açılan odalar bulunmaktadır. Oda sayısı değişkenlik göstermekte olup sofa kapalı ir mekan olmakla birlikte en az ikişer oda bulunmaktadır.

Tablo 3. 1. İç Sofalı Plan Tipi (Saka Akın,2009)

Fotograf	İÇ SOFALI PLAN TİPİ			
	Planlar			
	Zemin	Ara kat	Birinci	İkinci (Çatı)
				
				
				

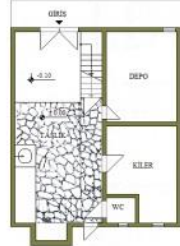
3'ü dış sofalı plan tipinde ki evlerde çok sayıda oda görülmektedir. Plan tipine bakıldığında sofa merkez noktası olarak planlanmamıştır ve odalar arası bağlantı sağlamıştır. Bu plan tipinde sofa bir kenarı avluya diğer kenarı ise dışa açıktır. Zaman ile bu plan tipinde ki örnek sofaların kapatılıp günümüzde yoğunlukla kapalı sofa tipine dönüştürülmüştür.

Tablo 3. 2. Dış Sofalı Plan Tipi (Üç Tarafı Odalı Dış Sofalı)(Saka Akın,2009)

Fotoğraf	DIŞ SOFALI PLAN TİPİ (ÜÇ TARAĞI ODALI DIŞ SOFALI)			
	Planlar			
	Zemin	Ara kat	Birinci	İkinci (Çatı)
				
				
				

12'si dış ve köşe sofalıdır bu plan tipinde yapılar daha mütevazı, küçük yapılaşmaya yönelik evlerde karşılaşılmaktadır. Bu plan tipinin ilk yapılaşma zamanlarında sofalar açıktır. Zaman ile bu plan tipinde de sofalar kapatılarak, iç mekana katılmıştır.

Tablo 3. 3. Dış Sofalı Plan Tipi(Dış ve Köşe Sofalı) (Saka Akın,2009)

DİŞ SOFALI PLAN TİPİ (DİŞ ve KÖŞE SOFALI)				
Fotoğraf	Planlar			
	Bodrum	Zemin	Ara kat	Birinci
				

Genellikle direk sokaktan yapıya giriş yapılan zemin katlar hizmet ve servislerin toplandığı alanlardır ve taşlık, iş evi, odunluk ve depo gibi mekânlara ayrılmıştır. İş evlerinde genellikle çeşme, büyük ve küçük ocaklıklar mevcuttur. Taşlıktan arka bahçeye çıkış yapılabilmektedir. Plan tipler zemin katlara bakılarak anlaşılamamaktadır. Üst kat ise yaşama mekânları olarak kullanılmakta ve plan tipleri bu katlardan anlaşılmaktadır. Birçok konutta görülen ara katlar zemin ve birinci katlar arasındadır. Kışları daha kolay ısıtılması için tavanı diğer katlara göre daha düşük olarak yapılmıştır. Tuvaletler yine zemin katta ya da ara katın bir köşesinde yer almaktadır. Yıkama işlemi üst katlardaki odalarda yer alan gömme dolapların iç kısmında bazen de zemin katta yer almaktadır.

3.4.2. Yapım Sistemleri ve Malzemeleri

-Yapım Sistemleri

Geleneksel Tokat evleri, sığ derinlikte mütemadi bir taş temel üzerine, kerpiç ile doldurulmuş ahşap bir çerçeveye inşa edilmiştir (Çal, 1988; Yavi, 1986; Yaprak Başaran, 2014).

Şekil 3. 13. Tokat Geleneksel Evinin Yapımında Kullanılan Hımış Yapım Tekniği (Bey sokağı) (Tuğba Nur Yılmaz Arşiv, 2023)

Ahşap parçalarını dikey, yatay ve çapraz olarak birleştirerek ahşap bir çerçeve yapılmıştır. Blok yapısı, ahşap bir çerçevenin kerpiç ile doldurulmasını içeren hımış yöntemi kullanılarak yapılmıştır (Akok, 1957; Yavi, 1986; Çal, 1988; S.K.V.K.B.K.M Arşivi; Akdemir ve Korkmaz, 2010, Tuztaş ve Çobancaoğlu, 2006). Yapım tekniğinin hımış tarz ile kullanılan yapılaşmalarda 120-150 cm, ana sütunların arasına ise 30-50 cm mesafe aralıklarla yerleştirilir (Yaprak Başaran, 2014). (Şekil.3.13.) Yatay kirişlerin arasına sütunlar ve sütunların arasına haçlar yerleştirilerek ahşap çerçeve tamamlanır ve kerpiç ile doldurulur (Bıyık, 2018).

Geleneksel Tokat evlerinde hımış tekniği kullanılarak oluşturulan yapının iç duvarları samanla karıştırılmış çamur harcıyla sıvanıyordu (Akok, 1957).

Şekil 3. 14. Tokat Geleneksel Evinin Yapımında Kullanılan Hımış Yapım Tekniği (Bey sokağı) (Tuğba Nur Yılmaz Arşiv, 2023)

Varlıklı ailelerin evlerinde duvarlar çamur harcıyla boyanırdı (Yavi, 1986). Dış duvar yüzeyleri sür kireç sıvası veya daha sonraki örneklerde olduğu gibi samanla karıştırılmış çamur üzeri kireç harcı ile kaplanmıştır (Akok, 1957; S.K.V.K.B.K.M Arşivi). Genel olarak iç kısmında çamur harç ve sıva kullanıldığı,

dış kısmında ise kireç harcının boyandığı ifade edilmektedir. Çamur harcı 2-4 cm kalınlığında, sıva ise 1-2 cm kalınlığında kullanılmaktadır (Önal, 2010). Ayrıca konsol ve perdelerde de Bağdadi tekniği uygulanmaktadır (Çal, 1988; Gündoğdu vd., 2006)

Geleneksel Tokat evlerinin zemin katının taşla kaplandığı, geri kalan zeminin ise sıkıştırılmış toprak niteliğinde bırakıldığı bilinmektedir (Çal, 1988, S.K.V.K.B.K.M Arşivi).

Geleneksel Tokat evlerinde boyasız kirişler, ahşap birleşim yerleri, kasetli tavanlar, çıtalı tavanlar ve ters tekne tavanları tarzı uygulamalar görülmektedir (Akok, 1957, S.K.V.K.B.K.M Arşivi, Yaprak Başaran, 2014).

Özellikli konutlarda zeminin altında bulunan bodrum katta bulunan depo gibi odalarda estetik dikkate alınmaz. Bu sebeple Geleneksel Tokat evlerinde depo tarzı bodrum katlarında kiriş altlarının örtülmemesi yaygındır (Archtech Mim. Res. Dan.; URL-9, 2019).

Tavan dekorasyonu, deforme olmuş ahşap parçalarının ve 1,5 cm kalınlığındaki çıtaların tavanın düz kısmına çıtakari tekniği kullanılarak çivilenmesiyle oluşturulur (Yıldırım ve Hidayetoğlu, 2006).

Geleneksel Tokat evlerinde yaygın olarak bulunan bir diğer teknik ise ters tekne tavanlarının uygulanmasıdır.

Tavan da ters tekne uygulamalarında, düz tavan kenarından başlayarak çıta katmanları çakılır ve çivilenen çıtalar tavan yüzeyine doğru giderek azalır. Bu, tavan bölgesinde ters tekne görünümü yapılmaktadır (S.K.V.K.B.K.M Arşivi; Yıldırım ve Hidayetoğlu, 2006).

Geleneksel Tokat evlerinin çatıları genellikle kırma veya beşik çatılı olup, alaturka tarzı kiremitlerle kaplanmıştır. Çatının eğimi genellikle %30 ila %33 arasında değişir (Yaprak Başaran, 2014). Binalar yan yana inşa edildiğinde suyun

akış yönü öne ve arkaya olacak şekilde beşik çatılar yapılır (Şekil.3.16.). Birbirinden bağımsız olan binalarda, suyun akış yönünün dört taraftan da belirlenmesine olanak sağladığı için kırma çatılar tercih edilmiştir (Çal, 1988).(Şekil.3.15.).

Şekil 3. 15. Bey Sokağı Bitişik Parsellerde Çatı Tipleri (Tokat Belediyesi Fotoğraf Arşivi)

Şekil 3. 16. Bey Sokağı Çatı Tipi (Tokat Belediyesi Fotoğraf Arşivi)

-Yapım Malzemeleri

Ahşap, kerpiç, çamur harcı (toprak sıva) ve alçı (tatlı kireç sıvası) geleneksel Tokat evlerinde kullanılan ana yapı malzemeleridir. Bu malzemeler Anadolu'nun birçok bölgesinde kullanılmaktadır. Toprak sıva yapımında kullanılan alçıya Anadolu'da genellikle tatlı kireç sıva adı verilmektedir. Tescilli ve koruma alanında ki geleneksel evlerin çoğunluğu, ahşap karkas tekniği ile yapılmıştır. Temel malzemesinde yığma taş duvar kullanılmıştır. Taştan yapılan evlerde ve su basman seviyesine kadar taş kullanılanlar hariç taş kullanımı çok azdır. Evlerin az mesafeli ahşap dikmeli ahşap karkasının arası çoğu bina da kerpiç tuğla dolgudur. Kerpiç dolgulu ahşap karkasın üzeri, içten ve dıştan kerpiç sıva ile sıvanıp

boyanmıştır (Özen, 2021). Kat döşemeleri ahşap döşeme kirişleri ile oluşturulmuştur. Ahşap karkasta çoğunlukla payanda mantığı ile çalışan üst üste oturmuş ahşap kiriş ile desteklenmektedir. Diğer örnekler (Diyagonal) daha az görülmektedir. Çatı tipi kırma ve beşik çatılı olarak görülmektedir. Evlerin çatılarının konstrüksiyonu ahşaptır.

Metal: Pencere önlerinde demir çubuklar kullanılmaktadır. Demir tokmak ve çivi kullanarak ahşap kapılara desenler oluşturulmaktadır.

Kerpiç: Geleneksel Tokat evlerde bulunan ahşap çerçeveler arasında dolgu olarak kerpiç tuğla malzemesi kullanılmaktadır. Kerpiç malzemeleri genellikle su, kil ve katkı maddelerinden oluşur (Zakar ve Eyüpgiller, 2015). Genellikle katkı maddesi olarak lifli saman kullanılır. Elde edilen toprak (kil), su ve lifli saman karışımı (üniform kurumayı sağlamak için) kalıplara dökülür ve kurumaya bırakılır. Karışımında kullanılan saman parçaları lifli yapısıyla bağlayıcı görevi üstlenerek toprak (kil) kurduğunda hacim azalması nedeniyle oluşan çatlakları engeller. Çamur harcı (toprak sıva), tatlı kireç sıvası (alçısı), Horasan harç: Evlerde genellikle çamur harcı (toprak sıva) kullanılır, üzerine tatlı kireç sıva uygulanır. Çamur alçısı, toprağın elenmesiyle kerpiç tınlısından yapılır. Çamur harcı 2-4 cm tabaka halinde, sıva (tatlı kireç sıva) ise 1-2 santimetre tabaka halinde uygulanabilmektedir. Bahçe duvarının moloz aralarında Horasan harcı kullanılmıştır. Horasan harcının içeriğinde kireç, yanmış taş tozu, kil tozu, yıkanmış kaba kum ve su malzemelerinden oluşur.

Taş: Temelerde ve bahçe duvarlarında ocak taşı kullanılmıştır. Taş döşenirken kaplama malzemesi olarak blok taş kullanılmıştır (Şekil.3.18-19.).

Ahşap: Evin yapısında ve kapı, pencere gibi elemanlarında ahşap yapı malzemeleri kullanılmıştır (Şekil.3.17-18-19.).

Kiremit: Çatılarda toprak esaslı bir malzeme olan alaturka kiremit kullanılmaktadır.

Tuğla: Dayanıklı ve estetik bir malzeme olan tuğla, geleneksel ve modern mimaride yaygın olarak kullanılmaktadır.

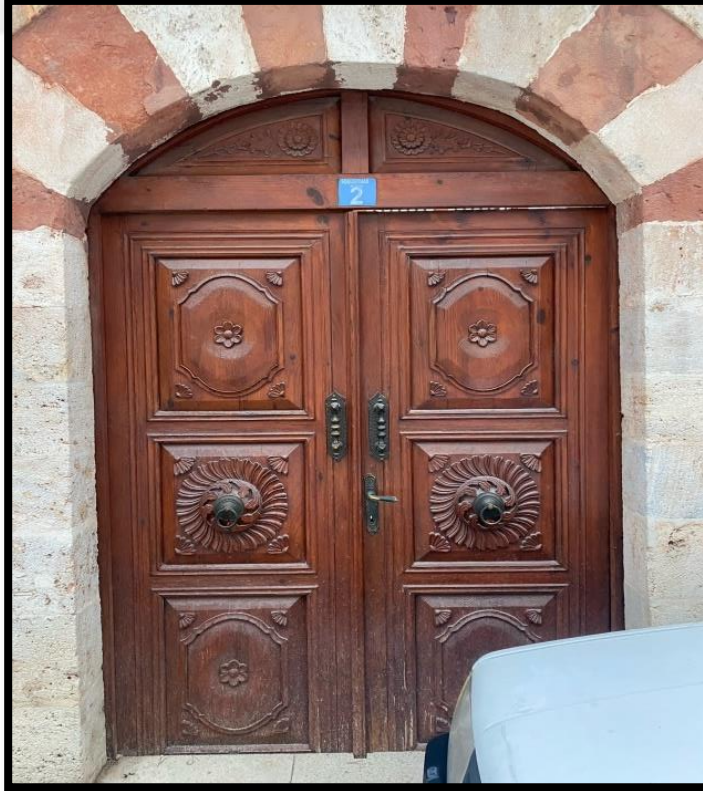
Şekil 3. 17. Ahşap Kapı Bey Sokağı
(Tuğba Nur YILMAZ Arşiv, 2023)

Şekil 3. 18. Taş, Metal Ahşap Cephe Kullanımı
(Tuğba Nur YILMAZ Arşiv, 2023)

Şekil 3. 19. Taş, Ahşap Ahşap Cephede Kullanımı
(Tuğba Nur YILMAZ Arşiv, 2023)

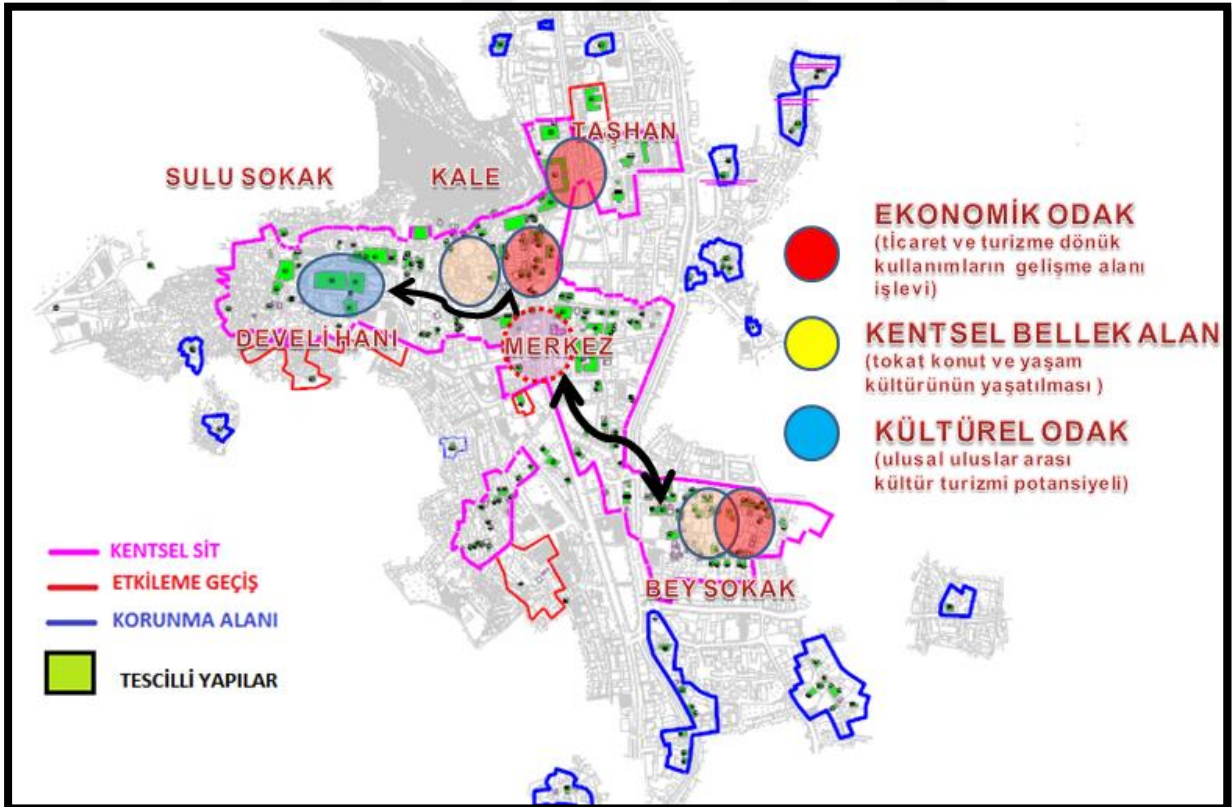
Şekil 3. 20. Taş,Ahşap Cephede Kullanımı
(Tuğba Nur YILMAZ Arşiv, 2023)

4. TOKAT İLİNİN TARİHSEL SÜREÇ İÇERİSİNDE CEPHESEL ÖZELLEİKLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

4.1. Alanların Konumu, Tarihi Özellikleri

4.1.1. Bey Sokağı Örneği

Tokat il merkezi, Bey Sokağın da bulunan ve iki yönlü olarak sokağa cephe veren Geç Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerine ait evler Anadolu'nun iyi korunmuş sivil mimari örneklerindendir. Koruma planında olan bu sokakta bir çok tescilli eser bulunmaktadır. Ekonomik durum ile bağlantılı olarak tescilli eserlerin bir çoğu yapı olarak restorasyonu yapılarak yeniden farklı işlevlerde kullanılmaktadır.

Harita 4. 1. Korunması Gerekli Değerler ve Fonksiyonel Odak Noktaları

Tokat sit alanı sınırları içinde, tescilli yapılar ve arazi de ki tespit çalışmaları çerçevesin de yapılaşmış geleneksel nitelikte ki yapılar, anıtsal yapılar ve geleneksel sivil mimarlık örnekleri olan yapıların bir arada, bütünlük içinde yer aldığı pek çok bölge bulunmaktadır.

Çalışma bölgesinde özellikle anıtsal yapıların bulunduğu ve yeniden yapılaşma durumlarında ise bu anıtsal yapılardan esinlenerek tasarlandığı görülmektedir.

Şekil 4. 1. Tokat Mevlevihane Müzesi (URL-5)

Şekil 4. 2. Tokat Mevlevihane Müzesi Ön Görünüş (URL-6)

Bey Sokağında bulunan Mevlevihane Ada;71 Parsel;28 Pafta;9 numaralı tescilli yapı 19.yy tarihlerin de yapılmıştır. Kim tarafından yapıldığı bilinmemektedir. Tescil Tarihi ve Kararı 08.09.1978 / 1273. Restorasyonu yapılan yapıda tekrar onarım görmemiştir. Şu an da müze olarak kullanılmaktadır (Şekil.4.1.).

Tokat merkezde çalışma alanında bulunan tescilli yapı Bey Sokağı girişinde bulunan Mevlevihane, iki katlı bir konut görünümündedir. Tokat’a gelmiş olan Evliya Çelebi 17.yy’ın ilk yarısında yapılmış Mevlevihane bahsetmektedir.

Yapısal olarak bir çok işlevde kullanılan yapı 2004 yılında Restorasyonu yapılarak 2007 yılında müze olarak açılmıştır. ‘Mevlevi Kültürü ve Vakıf Eserleri Müzesi’ismi ile ziyaretçilere kapısı açılmıştır (T.C.Tokat Valiliği Envanteri 2010).

İç plan yapısı olarak alt katında 5 oda bulunmaktadır. Bu odalara ‘Derviş Odaları’ denilmektedir. ‘Şeyhin Kabul Odası’ olarak adlandırılan oda dışında ki odalar ihtiyaca göre hizmet veren mekanlardır. Yapının üst katında L tipi bir çıkma yapılmıştır. Bu bölüme bağımsız bir merdiven ile dışardan ulaşılmaktadır. Giriş kısmında bulunan semahane direkli ahşap sundurmalı ve tüm kata hakimdir. Semahanenin doğusun da ara katta harem bölümü yer almaktadır. Ahşap sütunlarla taşınan kubbe yapısı bulunmaktadır. Girişin de gösterimi izleyenler için ayrılmış bir alan ve sazandeler için mahfilden oluşmaktadır (Şekil.4.2.). Cephe tasarımı dikdörtgen formlu pencereler, kubbe yapısı, kapılarında oyma tekniği, kırma çatı tipi ve ahşap süslemeleri dikkat çekicidir.

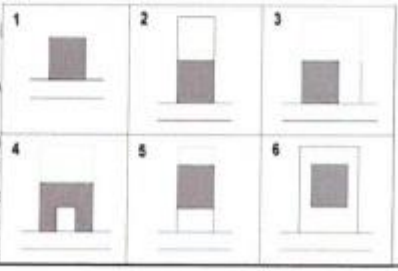
Adı	Mevlevihane	Yapılan Restorasyonlar	Onarım Görmüştür		
Yapım Tarihi	19.yy	Kullanım Biçimi ve Durumu	Müze / Kullanılıyor		
Yaptıran	Bilinmiyor				
Tescil Tarihi ve Kararı	08.09.1978 / 1273	Kadastral Durum	Pafta	Ada	Parsel
İlçesi	Merkez		9	71	28
Adres	Bey Sokağı, Behzat Mevkii No :4	Mülkiyeti	Vakıflar Genel Müdürlüğü		
		Kitabesi	Yok		

GENEL TANIM :

Tokat merkezde Bey Sokağı girişinde bulunan Mevlevihane, iki katlı bir ev görünümündedir. İlk kuruluşu 13.yy.a kadar gitmektedir. III.Gıyasedin Keyhüsrev'in vezirlerinden, Gökmedrese'nin de banisi Muineddin Süleyman Pervane, Mevlevi tarikatına girmesiyle Tokat'ta da bir mevlvihane yapılmasını istemiş, günümüze ulaşmayan bu yapı muhtemelen Gökmedrese ve Pervane Hamamı arasında inşa edilmişti. Ancak Tokat'ın bu ilk Mevlevihanesi, olasılıkla tahrip olması sebebiyle 17.yyda yıkılarak üzerine bugünkü Taşhan yapılmış olmalıdır. Mevlevihane ikinci defa 17.yy ilk yarısında bugünkü arsasına inşa edilmiş, ancak o da varlığını günümüze kadar sürdürememiş, 19.yy üçüncü çeyreğinde yenilenerek iki katlı bir konak görünümünü almıştır. 1656 yılında Tokat'a gelmiş olan Evliya Çelebi 17.yy ilk yarısında inşa edilmiş Mevlevihane'den uzunca bahsetmektedir. Çeşitli dönemlerde farklı işlevlerle kullanılan yapı 2004 yılında restore edilerek 2007 yılında "Mevlevi Kültürü ve Vakıf Eserleri Müzesi" olarak ziyarete açılmıştır. Mevlevihane'nin alt katında "derviş odaları" olarak nitelenen beş oda bulunmaktadır. "Şeyhin Kabul Odası" denilen baş oda dışındaki odalar çeşitli hizmetlerin görüldüğü mekanlardır. L şeklinde bir çıkma yapan üst kata dışarıdan bir merdivenle çıkılmaktadır. Girişi önünde ahşap direkli bir sundurma bulunan semahane tüm kata hakimdir. Semahane; girişin tam karşısında yer alan alçı bir mihrap, girişin iki yanında ayini izleyenler için ayrılmış kısım ve sazandelerin yer aldığı mahfiliden oluşmaktadır. Ahşap sütunlarla taşınan kubbe ile örtülü semahanenin doğusunda ara kat şeklinde düzenlenmiş harem bölümü bulunmaktadır. Her iki katın tüm cephelerine açılan dikdörtgen formlu pencerelerle aydınlatılan yapı dıştan kırma çatıyla kapatılmıştır. Ahşap karkas arası kerpiç dolgu tekniğinde inşa edilmiş yapının ahşap süslemeleri dikkat çekicidir. İkinci kattaki sundurmanın ahşap sütunlarının başlık ve kaideleri oyma tekniğinde bitkisel bezemelidir. Semahanenin giriş kapısı kanatlarına yine oyma tekniğinde bir dua işlenmiştir. Semahane kubbesinde ve alt kat batı yönündeki oda tavanında yer alan ahşap göbekler oyma tekniğiyle işlenmiş bitkisel bezemeler içermektedir (Çatalbaş,1997; Evliya Çelebi,1999).

Şekil 4. 3.Tokat Mevlevihane Tescil Fişi (Tokat Valiliği Kültürel Değerler Yapı Envanteri)

ADA-PARSEL 73_65-B	YAPI KATEGORİSİ KONUT ANA YAPI	KULLANIM DURUMU DOLU	YAKLAŞIK İNŞA DÖNEMİ 19.YY SON YARISI-20.YY BAŞI
ÖZGÜN İŞLEV KONUT	MEVCUT İŞLEV KONUT	TESCİL ÖNERİSİ EVET	MEVCUT TESCİL DURUMU HAYIR
KAT SAYISI Z+2	KAT YÜKSEKLİĞİ 3	BODRUM YOK	FOTOĞRAF :
YAPIM TEKNİĞİ			
YİĞMA			
AHŞAP KARKAS / HİMİŞ			
DERME ÇATMA			
TESPİT EDİLEMEDİ			
YAPI PARSEL SOKAK İLİŞKİSİ			
1-YAPI SOKAĞA CEPHELİ, AVLUSUZ			
2-YAPI SOKAĞA CEPHELİ, AVLU ARKADA			
3-YAPI ve AVLU SOKAĞA CEPHELİ			
4-GİRİŞ AVLUSU VE YAPI SOKAĞA CEPHELİ			
5-YAPI GERİDE, AVLU SOKAĞA CEPHELİ			
6-YAPI AVLU ORTASINDA			
7-DİĞER			
8-TESPİT EDİLEMEDİ			
İARİ NİTELİK			
ÇOK NİTELİKLİ			
NİTELİKLİ			
NÖTR			
NİTELİKSİZ			
TESPİT EDİLEMEDİ			
YAPISAL DURUM		ÇATI ÖZELLİKLERİ	
İYİ		ÇATI TİPİ	
ORTA		SUNDURMA	KARMA
KÖTÜ		BEŞİK	DİĞER
HARABE		KIRMA	KÜBBE
T. EDİLEMEDİ		TERAS	T.EDİLEMEDİ
YAPISAL DURUM DERECELENDİRMESİ		ÇATI KAPLAMA MALZEMESİ	
İYİ:Yapısal ve malzeme korunumu		ALATURKA	KARMA
durumda veya yüzeyde hafif bozulma var		MARSİLYA	DİĞER
ORTA:Yapısal sorun yok, malzeme		SAC LEVHA	T.EDİLEMEDİ
bozulma ve yer yer kayıplar var		OND. LEVHA	
KÖTÜ:Yapısal sorunlar(sehim, ç		ÖZGÜN MİMARİ CEPHE ELEMANLARI	
ve malzeme kayıpları var		AVLU KAPISI	TEPE PENCERESİ
HARABE:Kısmi çökmeler veya ta		GİRİŞ KAPISI	KEPENK
çökme var		PENCERE	KAFES
DEĞİŞİMLİK		ÇEVREYLE UYUM	
1		KÜTLESEL ÖZELLİĞİ	CEPHE AÇIKLIKLARI
2		BAKIMINDAN	BAKIMINDAN
3		UYUMLU	UYUMLU
4		UYUMSUZ	UYUMSUZ
5		KÜTLE ORANI	
6		UYUMU BAKIMINDAN	
7		KORUNACAK	
8		KORUNMAYACAK	
TESPİT EDİLEMEDİ		YAPI PARSEL SOKAK İLİŞKİSİ SEMASI	
NOTLAR:			

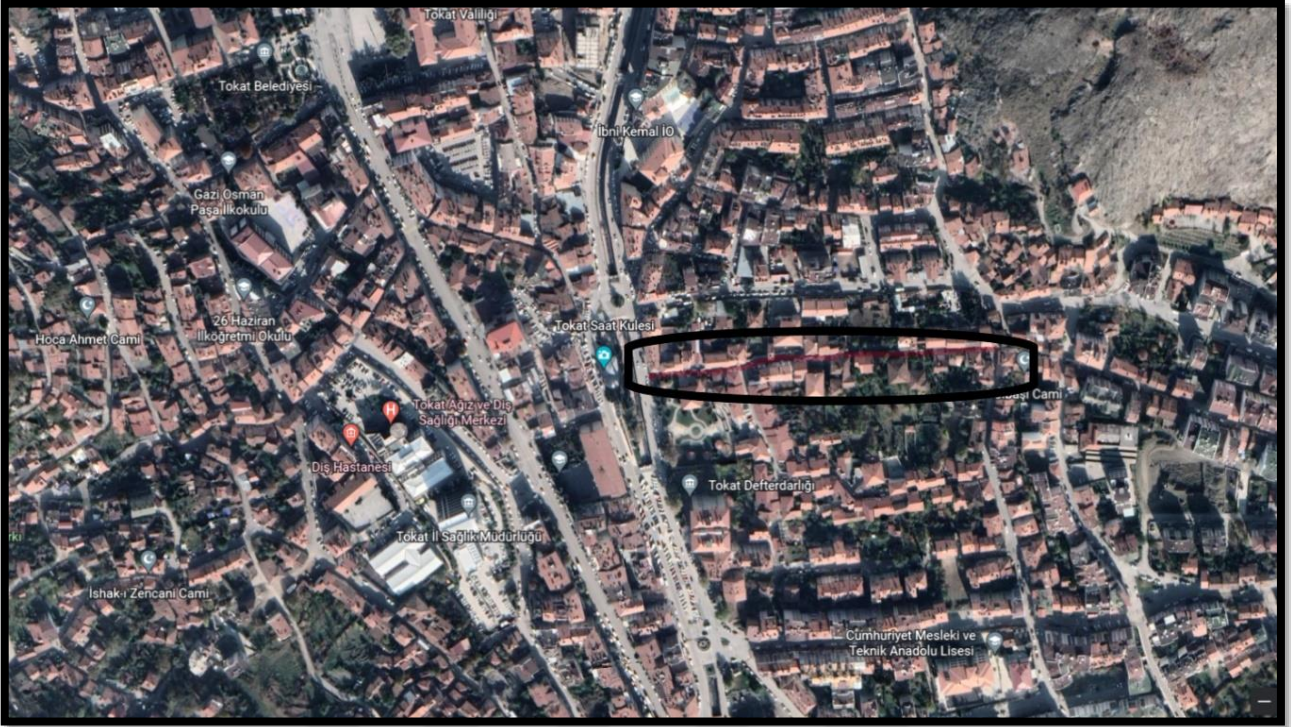
Şekil 4. 4. Tokat Koruma Amaçlı İmar Planı Geleneksel Yapı Tespit Fişi 2014

Yeni yapılaşma yapılması durumlarında ilgili parselin yapım koşulları imar planı ve imar durum belgesine göre öncelikle imar mevzuatı daha sonra koruma kurulu kararlarına istinaden projelendirilmektedir.

Esas olan cephesel özellikler; cephe açıklık oranları, gabari ilişkisi, cephe malzeme seçimlerinin yapısal özelliklerinin (kapılar, pencereler, dış cephe boyası) benzerliği korunarak yapılaşmaktadır. Sokak silüetinin tamamının korumasının ise sokak sağlıklılaştırması ile sağlanmıştır (Şekil.4.5.).

Şekil 4. 5. Bey Sokağı Sokak Sağlıklılaştırması Sonrası Akşam Görüntüsü (Tokat Belediyesi Fotoğraf Arşivi).

Şekil 4. 6. Bey Sokak Google Earth Görüntüsü

Şekil 4. 7. Bey Sokağı Kuş Bakışı Görüntüsü(Tokat Belediyesi Fotoğraf Arşivi)

4.1.2. Fatih Caddesi Örneği

Tokat İl Merkezin de bulunan Fatih Caddesi günümüz de şehrin yeni yapılaşmalarının yapıldığı çevre bölgesinde ise yeni imar çalışmalarının olduğu bir konum da yer almaktadır.

Şekil 4. 8. Fatih Caddesi Google Earth Görüntüsü

Tescilli eser sayısının az olmasında kaynaklı bölge de koruma planı işlenmemiştir. Yapısal özellikler ve yapılaşma durumu ise güncel imar kanunları ve imar planının hakim olduğu bölge de tescilli eserin olduğu yapının yanında ki yeni yapılaşma da esere benzer nitelikte ki özellikler kullanılırken günümüz şartlarına göre malzeme seçimi kullanılmıştır. Aynı cadde üzerinde tescilli eserin karşı adasının da bu durumun etkisi tamamen kaybederek güncel imar planı ve imar mevzuatı uygulanmaktadır (Şekil.4.10.).

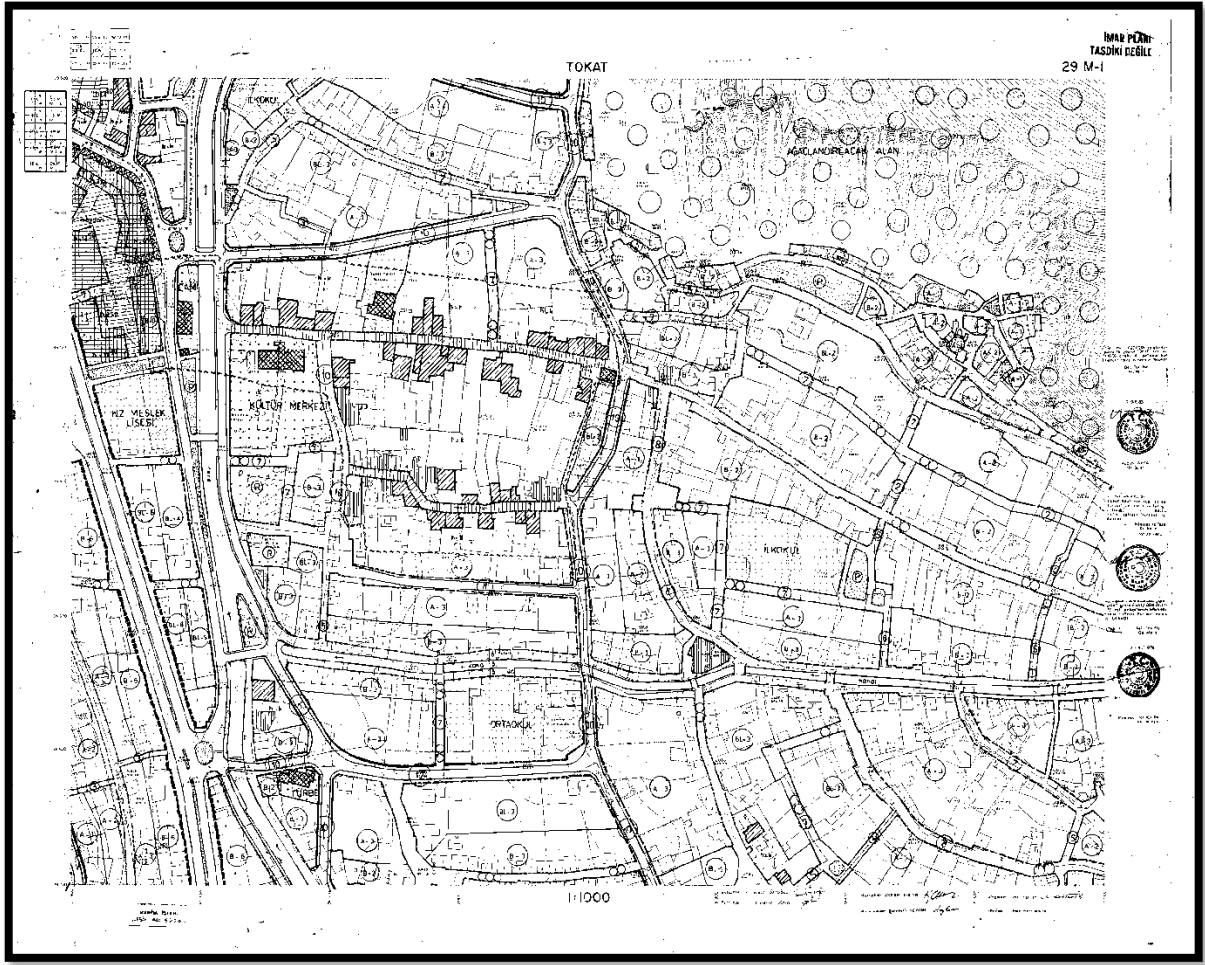

Şekil 4. 9. Fatih Caddesi Yeni Yapılaşma Cephe Tasarımlarına Genel Bakış (Tokat Belediyesi Fotoğraf Arşivi)

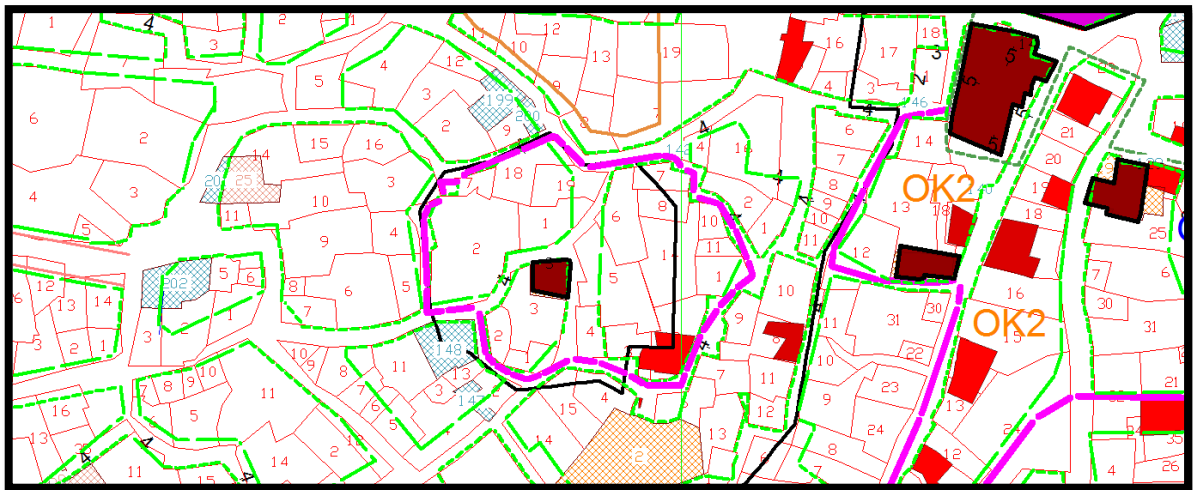
4.2. 1986 Yılında ki ve Günümüzde ki İmar Haritası , Özellikleri

4.2.1.İmar Planı Özellikleri

Planlama Alanı içerisinde yapılacak turizm tesislerinin projelendirmesi ve ruhsat işlemlerinde Turizm Tesisleri Yönetmeliği'nin geleneksel kent dokusunun ve yöresel yapı karakteristiğinin bozulmasına neden olabilecek maddelerine uyum zorunluluğu aranmayacaktır. Özellikle koruma alanı içerisinde bulunan Bey Hamam Sokak, Bey Sokak, Ali Paşa Hamam Sokak üzerinde pansiyonculuk ve butik otel kullanımına teşvik edilecektir. Bu alanlarda inşa edilecek konaklama yerleri planda belirlenen yapılaşma şartlarına uygun olarak inşa edilecek ve belediye onayıyla işletilebilecek. Planlama alanı içerisinde konaklama tesislerinin projeleri Sivas Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun görüşünün alınması mecburidir (Tokat Belediyesi Planları).

Şekil 4. 10. 1986 Yılı Tokat İli İmar Planı
(Tokat Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Arşivi)

Şekil 4. 11. Tek Anıtsal Yapı Etkileme Geçiş Alanı (Pembe İle Belirtilmiş Alan)
(KAİP Araştırma Raporu)

4.3. Cephesel Özellikleri

4.3.1. Bey Sokağında ki Yapıların Cephe Özellikleri

Geleneksel konutlarda cephe tasarımı odalar ve eyvanların dışa yansımalarıyla oluşmaktadır. İlk dönemlerde pencere haricinde sokağa tamamen kapalı olan geleneksel konutlar sadeliğiyle ön plandadır ve genellikle tek katlıdır. Son dönemlerde ise geleneksel konutlar iki katlı ve sokağa taşan çıkmalı konutlara dönüşmüştür. Zemin katın sade tasarımına karşın üst katlarda odalar çoğunlukla sokak hakimiyetini arttıracak şekilde çıkmalar yapmaktadır. Bu çıkmalar döşeme uzantıları, kirişler ya da payandalarla taşınarak cephede vurgulanmaktadır. İki katlı konutlarda giriş kat taş duvarla yükseltilerek oluşturulan kışık odalar, kat yüksekliği az ve pencereleri küçük olan alanlardır. Üst katlarda ise evin asıl yaşam alanları bulunmaktadır ve özellikle baş oda cephede farklılaştırılmaktadır. Yere ve malzemeye göre değişiklik gösterse de geleneksel Türk konutlarının cephesinde ortak özellikler mevcuttur. Bunlar; yükseltilmiş giriş katı, katın kullanımına göre küçük ya da büyük pencerelerin olması, 1:2 oranlı pencere kullanımı, çıkmayı da kapsayan geniş saçaklar, sıvasız ahşap dikmeler ve pencere kafesleridir (Şekil.4.12.). Tüm bu unsurlara rağmen geleneksel konutlarda cephe özellikleri -iç mekana kıyasla- evi yaptıranın maddi durumunu algılayacak derecede farklılaşmamaktadır.

Şekil 4. 12. Bey Sokağı Konut Cephesi (Eski Hali)
(Tokat Belediyesi Fotoğraf Arşivi)

Konutun dış görünüşünden ve temel unsurlarından faydalanarak ayırım yapmak genellikle oldukça zordur. Geleneksel konutların cephe özelliklerini şekillendiren önemli unsurlardan birisi de kültürün etkisiyle ortaya çıkan mahremiyettir. Türk kültürünün bir zorunluluğu olarak mahremiyet konutun bahçe duvarına, giriş kattaki yüksekliğe, pencere boyutlarına ve pencerelerde bulunan kafeslere kadar pek çok parçasının oluşumunda etkilidir.

Dış cephe kaplamasının dağılımına bağlı olarak en sık kullanılan dış cephe kaplaması türleri şunlardır: Köşe çıkma, her köşesinde bir çıkma olacak şekilde iki tipte gelir. Tek köşe çıkma tip, düz zemin çıkıntılı tip ve gönye çıkıntılı tip. Ayrıca bitişik çift cepheler, merkezi tek cepheler, poligonal cepheler, yuvarlak bölümlü cepheler gibi birçok farklı uygulama da bulunmaktadır (Şekil.4.13.).

Şekil 4. 13. Bey Sokağı Konut Cephesi (Yeni Hali)(Tuğba Nur YILMAZ Arşivi,2023)

Genellikle iki katlı evlerin hareketli cepheleri veya çıkmaları vardır. Bu; konsol, payanda ve el böğüründe kullanılarak duvara monte edilir.

Konut cephe çeşitleri.

-Tek çıkma (Şekil.4.14.)

-Çift çıkma (Şekil.4.15.)

-Cephe genişliği boyunca çıkma diye bölünebilir (Şekil.4.16.).

Şekil 4. 14. Bey Sokağı Konut Cephesi Tek Çıkmalı (Tuğba Nur YILMAZ Arşivi,2023)

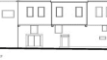

Şekil 4. 15. Bey Sokağı Konut Cephesi Çift Çıkmalı
(Tuğba Nur YILMAZ Arşivi, 2023)

Şekil 4. 16. Bey Sokağı Konut Cephesi Cephe Genişliği Boyunca Çıkmalı
(Tuğba Nur YILMAZ Arşivi, 2023)

Tablo 4. 1. Arazi Tespit Çalışmalarında Cephe Çizimi Yapılmış Geleneksel Tokat Evleri (Tokat KAİP Araştırma Raporu,2018)

ARAZİ TESPİT ÇALIŞMALARINDA CEPHE ÇİZİMİ YAPILMIŞ GELENEKSEL TOKAT EVLERİ										
										
										
										
										

Tokat geleneksel evleri cephe tipolojisi yapılırken, sokaktan mı avludan mı yapıya girildiğine, cephede çıkma olup olmadığına, çıkmanın cephedeki yerine ve yapının kat sayısına bakılmıştır. Bu kriterler değerlendirilerek bir tipoloji oluşturulmuştur.

Öncelikle, evlerin sokak cepheleri, sokaktan girişli ve avludan girişli olanlar olarak iki gruba ayrılmıştır. Sokaktan girişli evler, başlığı altında evler, cephelerinde çıkma olup olmamasına ve hiç bir sınıflama yapılamayan atipik örnekler oluşlarına göre üçe ayrılmıştır. Sokak cephesinde çıkma olan cepheler ise, kendi içinde, ‘çıkması ortada giriş üzerinde yer alan cepheler’, ‘çıkması cephenin bir yanında yer alan cepheler’, ‘çıkmaları iki yanda yer alan çift çıkmalı cepheler’, ‘çıkmaları iki yanda ve ortada yer alan simetrik üç çıkmalı cepheler’ ve ‘tüm üst katin cephe boyunca çıkma yaptığı cepheler’ ve ‘testere çıkmalı cepheler’ olarak altıya ayrılmıştır.

‘Çıkması ortada yer alan cepheler’ ortada tek çıkması olan cepheler ve ‘ortada ve ortanın iki yanında daha geride çıkmaları yer alan cepheler’ olarak iki alt gruba ayrılmıştır.

‘Çıkması bir yanda yer alan cepheler’, kendi içinde, tek katında çıkma olan cepheler’ ve üst üste iki katında çıkma olan cepheler’ olarak ikiye ayrılmışlardır.

‘Çıkmaları iki yanda yer alan çift çıkmalı cepheler’, ‘simetrik çift çıkmalı’ ve ‘asimetrik çift çıkmalı’ cepheler olarak, çıkmaların cephedeki konumuna göre, iki alt dala ayrılmıştır.

Çıkmaları iki yanda ve ortada yer alan üç çıkmalı evler, az görülen ve daha ziyade, aynı çatı altında, birlikte yapılmış, çift girişi olan evlerde görülmektedir.

‘Tüm üst katin cephe boyunca çıkma yaptığı cepheler’ başlığı altında ise, ‘cephe boyunca aynı hizada yer alan tek çıkması olan evler’ ve ‘birden fazla farklı derinlikte ve formda çıkması olan evler’ ayrıştırılmıştır.

‘Çıkmalı evler’ başlığının altındaki son grup ise, testere çıkmalı cephelerdir. Testere çıkmalı cephelerin, çıkmaların tüm cephe boyunca devam ettiği ve çıkmanın cephenin bir bölümünde yer aldığı farklı örnekleri görülmektedir.

‘Avludan girişli evler’ başlığı altında ise, girişi avludan olmakla birlikte, sokağa hem avlu duvarının hem de yapının kendisinin cephe verdiği ve yapının avluyu çevrelediği örnekler toplanmıştır. Bu tipteki Tokat evleri, yapı ile avlunun ilişkisi bakımından, yöreye özgü, tipik özellikler göstermektedir. Bu özellikte, farklı iki tip yapı-avlu ilişkisi gözlenirse de (yapının avluyu ‘U’ biçiminde sardığı ve yapının avluyu ‘L’ biçiminde sardığı örnekler), cephe tipolojisinde, bu başlık altında iki alt grup oluşturulmamıştır.

Yapıya sokaktan ya da avludan giriliyor olmasına, çıkmanın varlığına ve sokak cephesindeki yerine göre alt grupları oluşturulan cepheler, bir de kat sayılarına göre, tipoloji tablosunda ayrıştırılmıştır. Cepheler kat sayılarına göre, ‘zemin+1 katlı’, ‘zemin+mezanin+1 katlı’ ve ‘zemin+mezanin+2 katlı’ evler olarak üç gruba ayrılmıştır.

Arazi tespit çalışmaları sırasında ölçümü ve çizimi yapılan 42 geleneksel ev cephesi, hazırlanan tipoloji tablosu altında, tablonun uygun başlığı altına yerleştirilmiş ve böylece hangi cephe tipinin daha yoğunluklu olarak alanda görüldüğünün tespiti yönelik bir çalışma yapılmıştır. Bu yapılan cephe tipolojisi çalışmasına göre, Tokat’ ta en fazla görülen cephe tipinin, iki grup altında yoğunlaştığı tespit edilmiştir. ‘Çıkması iki yanda yer alan çift çıkmalı mezanin kati olan üç katlı cepheler’ ve tüm üst katin cephe boyunca çıkma yaptığı, ancak bu çıkmanın farklı formlardaki ve derinlikteki çıkmalardan oluştuğu, mezanin kati olan üç katlı cepheler çoğunluktadır (Tokat KAİP Araştırma Raporu,2018), (Tablo.4.1.).

4.3.2. Fatih Caddesinde ki Yapıların Cephe Özellikleri

Fatih Caddesinin Koruma da olan Dr. Celal Fazlıoğlu’nun evi bulunmaktadır. Bu yapı aynı Bey Sokağı’nda ki gibi cephesel özellikler göstermektedir. Burada ki farklılık sokağın komple koruma alanına uygun şekilde planlanması olmamıştır(şekil.4.17.). Tek bir yapının koruma da olmasından kaynaklı bu durum koruma kurulu tarafından kurulda bu şekilde uygun görülmüştür.

Şekil 4. 17. Fatih Caddesi Eski Hali (Tokat Belediyesi Fotoğraf Arşivi)

4.3.3. Fatih Caddesinde ki Yeni Yapılaşmalarda Kullanılan Cephe Malzeme Özellikleri

-American Siding Malzemesi

American Siding suya ve ısıya oldukça dayanıklı dış cephe kaplaması şeklindedir. Siding; yalı baskısı yani siding formunda polistren plakaların fabrikalarda üretilerek üzerine özel bir dış cephe kaplamasıyla kaplanarak üretilen bir malzemedir (Şekil.4.17.).

-PVC Kaplaması

PVC kaplama, polivinil klorür (PVC) adlı bir polimer malzemenin kullanıldığı kaplama işlemidir. PVC hammaddeli bir yapıdır. Dünya Sağlık Örgütü tarafından onaylanmıştır. PVC kaplama, suya ve kimyasallara karşı direnç gösterir ve dayanıklı bir yüzey oluşturur.

Bu kaplama genellikle ahşap, metal veya diğer malzemelerin yüzeylerini korumak, estetik bir görünüm kazandırmak veya temizliği kolaylaştırmak amacıyla uygulanır. Hafif bir yapısı vardır. Tüm hava koşullarına uygundur. Yangına dayanıklıdır. Üretim maliyetleri düşüktür. Aşınmalara karşı dayanıklıdır. Binayı neme ve paslanmaya karşı korur. Geri dönüştürülebilir bir malzemedir. Evlerde ve ticari tesislerde kullanılabilir. Mobilya, kapı kaplamaları, tezgahlar, zemin kaplamaları ve dış cephe kaplaması gibi farklı formlarda ve renklerde kullanılabilecek şekilde çok fazla çeşiti vardır.

-Ahşap Görünümlü Kaplama

Eps levhaların üzerine ahşap desenin uygulanmasıyla fabrikada üretilerek elde edilir. Isı yalıtım plakalarıyla yapılan mantolama şeklidir. Yapının dış cephe tasarımının da uygulanan levhalara ahşap renklerinde boyanması ile yüzeyinde ahşap rengi ve ahşap desenleri oluşturulur (Yılmaz, 2006). Cephe tasarımında ahşap görünümlü kaplama sayesinde ahşap görünümünün yanı sıra yapınızda ısı yalıtımını da sağlamış olursunuz.

Şekil 4. 18. Fatih Caddesi Konut Cephesi Örneği (Tuğba Nur YILMAZ Arşivi, 2023)

-Fugalı Kaplama

Dış cephe de fugalı kaplama tasarımı mantolama işlemi için kullanılan levhaların belirli aralıklarla fuga aracılığıyla bölünmesiyle yapılır. Bu tasarım modelinde dış cephe malzemesin de fugalar sayesinde farklı tasarımlar yapılabilir. Son yıllarda fugalımantolama uygulaması diğer uygulamalara göre çokça tercih edilmektedir. Dış cephe mantolamasından önce yapının tasarımı yapılmalıdır.

-Dış Cephe Boyası

Akrilik kopolimer esaslı, su bazlı, özel pigment ve dolgu sistemi ile geliştirilmiş, yapı da görünen en son katman dış cephe boyalarıdır. Dış cephe boyalarının en önemli özellikleri; darbelere, güneş ışınlarına, sürtünmelere, atmosfer koşul ve kirliliğine karşı dayanıklı olması ve dış cephe de uygulandığı yüzeyde üstün aderans gücüyle çok iyi tutunmasıdır.

-Balkonların Cam ile Kaplanması

İklim şartlarından kaynaklı yağmur, kar v.b. durumlar için cam balkon olarak dönüştürülen balkonlar olumsuz hava koşullarından kullanıcıların etkilenmemesi sağlar. Cam balkon sistemi aynı zaman da gürültü, yaprak, toz, haşere, polen, balkona gelebilecek atıklardan, kirlilikten ve istenmeyen her türlü dış ortam şartlarından korunması sağlar (Şekil.4.18.).

Şekil 4. 19. Fatih Caddesi Konut Cephesi Örneği
(Tuğba Nur YILMAZ Arşivi, 2023)

4.4. Alan İle İlgili Koruma Kurulu Kararları

Tokat İli'nde kent ölçeğinde gerçekleştirilen geleneksel koruma çalışması ilk olarak Kültür Bakanlığı Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Başkanlığı, 1981 yılında 14 Kasım 1981 tarih ve A-3218 sayılı karar ekinde hükümet tarafından onaylanan 1:5000 ölçekli olarak Tokat'ın imarının onaylanması ile gerçekleştirilmiştir. Bu karara göre Tokat kent merkezi, anıtsal yapılarıyla, sivil mimari örnekleriyle, kentsel yapıları ve yeşil alanlarıyla kentsel sit alanı olup, yerleşimin bu özellikleri halen imar planları için araştırılmaktadır. Hasar görebilme

kaygısından dolayı İmar planları uygulamaya geçilinceye kadar koruma amaçlı imar planları dikkate alınmaktadır. Eski imar planında 1:5000 ölçekli olarak belirlenen 1., 2. ve 3. sınıf korunan alanlar tamamlanana kadar 1., 2. ve 3. sınıf kentsel gelişme rezervi olarak belirlenecek olup, bunun uygun olduğu belirlenerek bireysel yapının değerlendirilmesi yapıp hazırlanması gerekiyordu. Hızlı bir şekilde oluşturulan hazırlığın planlama organizasyonuna gönderilmesine ortak karar alınmıştır.

- “Kentın kuzeyinde yer alan Tokat Kalesi ve çevresi I. Derece Arkeolojik Sit Alanı olarak,

- Kalenin güney kısmın da yer alan ve Gaziosmanpaşa Caddesine kadar uzanan, tarihi ticari merkez ve anıtsal yapıların yoğun olduğu alan Tarihi Ticaret Merkezi Sit Alanı olarak,

- Tarihi ticaret merkezinin doğusunda bulunan ve Gaziosmanpaşa Caddesi ile Behzat deresi arasında kalan, sivil mimarlık örneklerinin yoğun olduğu alan 3. Derece Sit Alanı olarak,

- 3. Derece Kentsel Sit Alanının güney-doğusunda ise, korunacak sokaklar olarak belirlenen Bey Sokak, Hamam (Bey Hamam) Sokağı ile saat kulesinin bulunduğu alanlar 2. Derece Kentsel Sit Alanı olarak belirlenmiştir”

Karara eşlik eden bir planlama notu, geçici imar, inşaat koşulları, Bina Planlama Talimatı ile tanımlanan alan için geçerli standartları ve Derece 1, Derece 2 ve Derece 3 kontrol bölgelerini ortaya koymaktadır. Bu standart, mevcut tarihi binaların ve bunların etrafında inşa edilecek yapıların şartlarını kapsar. Arkeoloji ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün 14 Eylül 1984 tarihli kararında sayı 379'a ulaştı (Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Arşivleri). Şehrin korunmasına dair 1981 tarihli karara göre bu kararın teması "Tokat İl Merkezi Kentsel Sit Alanı ve korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının tespiti" idi. Korunması Gereken Alanlar ve Sabit Kültür Varlıkları 14 Eylül 1984 tarih ve 379 sayılı karar alınmıştır. Kararın ekinde yer alan 1/1000 ölçekli haritada da “taşınmaz kültür varlığı” tescil edilen yapılar olarak işaretlendi ve alan sınırları çizilerek korunan alanlar belirlendi. 1984 Kararı uyarınca oluşturulan Geçici Dönem Yapılaşma Hükümleri; 1990-1992 yılları arasında uygulanan Tokat Merkez Sit Alanları

Koruma Amaçlı Çerçeve İmar Planı geçerliliğini yitirmiş ve Koruma İmar Planının gerekleri uygulamaya konulmuştur. Koruma Amaçlı Uygulama Planı, Yüksek Kurul tarafından belirlenen koruma alanlarını eskisi gibi korumaya devam ettirilmiştir.

Bu koruma amaçlı imar planında sit alanı sınırları içerisinde kalan alan “Kentsel Kullanım Alanı” olarak adlandırılmaktadır. İmar durumları ise: "Konut, Ticaret, Ticaret+Konut Alanları, Kamu Kurum Alanları, Pazarlama Alanları, Anaokulu, İlk ve Orta Öğretim Kurum Alanları, Belediye Hizmet Alanları, Sağlık Tesis Alanları, Dini Kurumlar, Kültürel Tesis Alanları, Spor Tesisi Alanları ve Rekreasyon alanları gibi ayrı fonksiyonlara ayrılmıştır. Tokat Merkez ve İlçe Gayrimenkul Kültür ve Tabiat Varlıkları Envanterine göre Tokat Merkez birçok çağda varlığını sürdürmüş ve günümüze ulaşmış olan 86 tane anıtsal yapı örneği mevcuttur. Bunun yanı sıra sivil mimari eser niteliğinde 122 adet tescilli konut vardır. Bu konutlar genel olarak Sulusokak, Halit Sokak, Bey Sokak ve Beyhamam Sokaklarda yoğunlaşmaktadır. Günümüzde Tokat şehri tarihi dokusundaki mimari miraslar üzerinde önemli çalışmalara devam edilmektedir. Bu bağlamda geleneksel konutların bulunduğu sokaklarda sokak sağlıklaştırma çalışmaları yapılmaktadır.

Ayrıca anıtsal yapılar da restore edilip kente tekrar kazandırılmak istenmektedir. Bu bağlamda yeniden işlevlendirme çalışmaları hem anıtsal yapılar üzerinde hem de sivil mimari eserlerde devam etmektedir. Bazı yapılar ise gerekli bakım çalışmalarından sonra özgün işleviyle kullanılmaya devam etmektedirler. Bu bağlamda Tokat şehri tarihi dokusunda günümüzde de koruma çalışmaları devam etmektedir.

5. BEY SOKAĞI VE FATİH CADDESİ ARASINDA DEĞERLENDİRME VE KARŞILAŞTIRMA

5.1.Cephelerde Kullanılan Yapı ve Süsleme Elemanları Açısından Değerlendirme

Bölge Koruma Kurulunun verdiği kararlar doğrultusunda Bey Sokağında ki mevcut yapılar ve yeni yapılaşması planlanan yapılar ; mevcut yapıların restorasyonu dönemine ait yapım teknikleri, malzeme cinsi ve renklerine uygun olarak aynı özellikte yapılmaktadır. Yeni yapılaşması planlanan parsel için öncelikle imar durumuna istinaden koruma alanında olmasının gereği olan cephesel özellikleri, gabari ilişkisi, sokak silüeti, cephe açıklık oranı ve kullanılan malzemelerin seçimi koruma planları ve planlı alanlar imar yönetmeliğine uygun hali ile öncelikle Tokat Belediyesi, İmar ve Şehircilik Müdürlüğü, Ruhsat Birimi tarafından incelenerek, imar durum belgesine istinaden Tokat İl Özel İdaresi Koruma Uygulama ve Denetim Bürolarından görüş alınarak koruma amaçlı imar planında belirtilen yapısal özelliklere uygunluğuna tekrar gözden geçirilmesi ile tasarlanmaktadır.

Tokat ili özelinde farklı kamu kurumlarının, ayrı birimleri tarafından incelenerek kültürel ve tarihi mirasa dair sorumluluklarını taşımaktadır. Tokat Belediyesi ve İl Özel İdaresi ile ortak platformda buluşması; işbirliğinin sağlanması, yatırım taleplerinin, finansal olanakların araştırılması, yerel katılım buluşmalarının düzenlenmesi açısından olanak sağlamaktadır. Alanın tarihi ve kültürel değerinin alan paydaşları tarafından benimsenmesi ve sürekli kılınması aynı bakış açısına bağlı kalmaması, aynı zamanda koruma planının uygulanması ve denetlenmesini kolaylaştırmaktadır.

Şekil 5. 1. 73 Ada 54 Parsel Yeni Yapılaşmanın Cephesi ve Sokak Silüeti
(Tokat Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Arşivi)

Fatih Caddesinde Bölge Koruma Kuruluna ait Tescilli bir yapı bulunmaktadır. (Dr. Celal Fazlıoğlu'nun Evi) İmar planlaması yapılırken cadde koruma planına alınmamıştır. Tescilli eser korunmakta olup yan parselin de ki yeni yapılaşma da tescilli eser ile aynı cephesel özellikler yerine günümüz cephe malzemeleri ile tasarlanmıştır(Şekil.5.2.).

Şekil 5. 3. Tescilli Yapı Sokak Silüeti Görüntüsü
(Tokat Belediyesi Fotoğraf Arşivi)

Fatih caddesinden yeni yapılaşması yapılan bu yapı da tasarlanırken Dr. Celal Fazlıoğlu'nun Tescilli Evinin benzer cephe tasarımı önerisi ve yapı saçak kotunun +9.50 m olmasında bulunan kurulun kararına istinaden yeni ruhsat talebinin projelendirilerek kurula sunulması talep edilmiştir. Bölge kurulunun kararı ve bu karara istinaden yeni yapılaşmanın tasarımı yapılmıştır. Fakat kurul kararları esas alınarak yapılan yapı da saçak kotu korunup cephe de açıklık oranı ve ahşap görünümü ile cephe benzerliği sağlanmaya çalışılsa da günümüzde ki tasarım görünümünün etkili olduğu görülmektedir.

Şekil 5. 4. Tescilli Yapı Yanı Parsel Otopark Girişi
(Tuğba Nur YILMAZ Arşivi, 2023)

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
SİVAS KÜLTÜR VARLIKLARINI KORUMA BÖLGE KURULU

KARAR

Toplantı Tarihi ve No : 14.09.2017-203
Karar Tarihi ve No : 14.09.2017- 3862
Dosya No : 60.00.781

Toplantı Yeri
SİVAS

Tokat İli, Merkez İlçesi, Karşıyaka Mahallesi' nde sit alanı dışında, Sivas Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu' nun 27.04.2011 tarih ve 2280 sayılı kararı ile belirlenen koruma alanında yer alan, tapunun 1778 ada, 15 parselinde kayıtlı, özel mülkiyete ait, 1778 ada,14 parsel, 1779 ada,12 parsel ile 1781 ada,14 parsellerdeki 2 katlı sivil mimarlık örneklerine cepheli taşınmaz üzerine yapılması planlanan öneri yeni yapılanma projesinin Kurulumuzda değerlendirilmesi isteminde bulunan Tokat Belediye Başkanlığı İmar ve Şehircilik Müdürlüğü' nün 11.09.2017 tarih ve 3488-16345 sayılı yazısı okundu ve ekleri incelendi, Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü raporlarının 13.09.2017 tarih ve 801 sayılı inceleme raporu okundu ve açıklamaları dinlendi, dosyasındaki bilgi ve belgeler incelendi, yapılan görüşme sonunda;

Tokat İli, Merkez İlçesi, Karşıyaka Mahallesi' nde sit alanı dışında, Sivas Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu' nun 27.04.2011 tarih ve 2280 sayılı kararı ile belirlenen koruma alanında yer alan, tapunun 1778 ada, 15 parselinde kayıtlı, özel mülkiyete ait, 1778 ada,14 parsel, 1779 ada,12 parsel ile 1781 ada,14 parsellerdeki 2 katlı sivil mimarlık örneklerine cepheli taşınmaz üzerine yapılması planlanan öneri yeni yapılanma projesinin uygun bulunmadığına, yol kotunun 22.00 mtlik ana yol cephesinden verilmesine, +9.50 mt saçak kotunun dikkate alınmasına, otopark giriş-çıkış çözümünün kazalara sebep olabileceği nedeniyle tekrar gözden geçirilmesine ve bu doğrultuda hazırlanacak öneri yeni yapılanma projesinin Kurulumuza sunulması gerektiğine karar verildi.

BAŞKAN
Yrd. Doç. Dr. Mustafa ÖNGE
(İmza)

BAŞKAN YARDIMCISI
Mücella UYAR
(İmza)

ÜYE
Prof. Dr. Ayhan DÖNER
(İmza)

ÜYE
Prof. Dr. İsmail AYTAÇ
(Bulunmadı)

ÜYE
Yrd. Doç. Dr. Yalçın KAMIŞ
(İmza)

ÜYE
Hülya KAYIŞOĞLU
(İmza)

ÜYE
Mehmet GÜL
(İmza)

ÜYE
Belediye Temsilcisi
Celal ARSLAN
(İmza)

Şekil 5. 5. Kurul Kararı 1778 Ada 15 Parsel (Tokat Belediyesi Arşivi)

Bahse konu geçen Dr. Celal Fazlıoğlu’nun Tescilli Evi ise bu cadde de tek yapı ölçeğindedir(Şekil.5.6.). Yapının tescillenmesinin ardından geleneksel dokusu dikkate alınarak restorasyonu yapılmış ve yapı korunmuştur (Şekil.5.7.).

Şekil 5. 6 Dr. Celal Fazlıoğlu’nun Evinin Eski Hali (Tokat Belediyesi Fotoğraf Arşivi)

**Şekil 5. 7. Dr.Celal Fazlıoğlu’nun Evinin Yeni Hali
(Tuğba Nur YILMAZ Arşivi,2023)**

AVRUPA KONSEYİ	Doğal ve Kültürel Varlıkları Koruma Envanteri D.K.V.K.E.		ANIT	Envanter No: 60.00.1.3									
TÜRKİYE	Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü			Harita No:									
İli: TOKAT	İlçesi: MERKEZ	Mahalle Köy: KARŞIYAKA MAHALLESİ		KORUMA DERECESİ	1.Grup Yapı								
SOKAK VE KAPI NO: MALKAYASI MEVKİİ	Kadastro Pafta: H37	Ada: 1778	Parsel: 12		2.Grup Yapı	X							
Adı: FAZLIOĞLU KONAĞI	Yaptıran: -	Yapan: -	Mimari Çağı: 19. Yüzyıl	Üslup: Sivil Mimari									
	Yapım Tarihi: -	Kitabe: -	Vakfiye: -										
Genel Tanım: Geniş bir bahçe içerisinde yer alan ev yüksek bir bahçe duvarı ile çevrilidir. Zemin+1 katlı olan ev ahşap karkas arası kerpiç dolgu tekniğiyle inşa edilmiştir.													
Koruma Durumu	X İyi B Orta C Fena	Taşıyıcı X B C	Dış Yapı X B C	İç Yapı X B C	Süsleme Elemanları X B C								
					Rutubet A B C								
					Yok Ezi Var Önemli								
													
Güzlemler: Günümüzde kullanılan bağ evinin ahşap taşıyıcı sisteminin, ahşap tavan ve doğramalarının başarılı olduğu, sıvalarının döklüldüğü görülmektedir. Acilen onarılması gerekmektedir.													
Bugünkü Sahibi:	MUSTAFA AKAN FAZLIOĞLU ve MÜŞTEREKLERİ		Bakımından sorumlu olması gereken kişi: MÜLKİYET SAHİPLERİ										
Yapılan Onarımlar: Bağ evine sonraki dönemlerde muhdes betonarme tuvalet ve banyo eklenmiştir. Yıkılan kerpiç duvarların bazı yerleri tuğla olarak onarılmıştır. Giriş kapısının yanında metal malzemeden sonradan garaj kapısı yapılmıştır.													
Ayrıntılı Tanım:	Geniş bir bahçe içerisinde yer alan ev yüksek bir bahçe duvarı ile çevrilidir. Zemin+1 katlı olan ev ahşap karkas arası kerpiç dolgu tekniğiyle inşa edilmiş olup yapı güney ve doğu cepheleri testere dişi çıkma ile hareketlendirilmiştir. Kırmızı çatı olan üst örtü kiremit kaplamalıdır. Geniş saçak altı ise ahşap kaplamalıdır. Evin yüzeyi tatlı kireç sıvalı olup dikey dikdörtgen pencereler ahşap kepenklerle örtülmüştür. Giriş kapısının yanında metal malzemeden sonradan yapılmış garaj kapısı yer almaktadır. Bahçenin içinde evin kuzeyine bitişik ahşap çardak ve mutfak kısmı bulunmaktadır. Konağın 15 metre ilerisinde ise iki katlı küçük iş evi, su kuyusu, daire planlı küçük bir havuz yer almaktadır. İç sofalı plan tipinde olan evde ısı yalıtımını sağlamak için altıgen pişmiş topraktan yapılmış zemin döşemesi yer almakta olup yapının içinde alçı müluk, ocak nişi, musandralı ahşap dolap ahşap sedir, ahşap merdiven korkulukları gibi süslemeler yer almaktadır. Tokat'ta çok az sayıda örnekle temsil edilen bağ evi tescilli Yoğurtçuoğlu Konağı ve Osman FIRAT Konağı ile bir bütünlük oluşturmaktadır.												
Yayın Dizini:	Ekler:	Teknik bilgiler: <table border="1"> <tr> <td>Su</td> <td>Elektrik</td> <td>Isıtma</td> <td>Kanalizasyon</td> </tr> <tr> <td>X</td> <td>X</td> <td>soba</td> <td>X</td> </tr> </table>				Su	Elektrik	Isıtma	Kanalizasyon	X	X	soba	X
Su	Elektrik	Isıtma	Kanalizasyon										
X	X	soba	X										
	Rapor: X	Orijinal Kullanımı: Konut											
	Fotoğraf: X	Bugünkü Kullanımı: Konut											
	Rölöve Proje:	Önerilen Kullanımı: Konut											
	Restorasyon Projesi:												
	Harita:												
	Kroki:												
	Kitabe:												
	Vakfiye:												
		Hazırlayanlar: Ali ALKAN Arşivci Gül KARAÖMEROĞLU Mimar											
		Kontrol Eden: Ali ALKAN Koruma Bölge Müdürü V. Kurul Onayı: No: 20.01.2015											
		Revizyon: Kayseri KTVKK 21.09.2000/ 2654											

Şekil 5. 8. Dr. Celal Fazlıoğlu'nun Evinin Teslim Fişi(Tokat Belediyesi Arşivi)

5.2. Konumları Açısından Değerlendirme

Bey Sokağı bulunduğu konum ve çevre sokaklarında benzer tescilli yapılar oldukça fazladır. Yakın çevresinde birkaç sokak ilerisinde de bölge bölge korumada olan sokaklar mevcuttur. Bu sebeple Bu alanlar da Bölge Koruma Kurulu kararına istinaden sokak yapılaşması komple kurul kararları doğrultusunda tasarlanmaktadır.

Fatih Caddesinde ise durum farklıdır. Bölge yeni yapılaşma olan bir konumdadır. Fakat bir tane tescilli ya bulunmaktadır. Bu yapıdan kaynaklı caddenin tamamı aynı tasarım özelliklerine tabi tutulmamıştır. Yeni bir yorum ve bakış açısına izin verilmiştir. Fakat yakın parselinde benzer ama modern yapılaşma örneğine müsaade edilirken caddenin devamında güncel imar planına uygun tasarım yapılmaktadır.

5.3. Çalışma Alanında ki Kat Yükseklikleri, Tasarımları Açısından Değerlendirilmesi

Bey Sokağı çalışma alanında kat yükseklikleri ve tasarım kurulun verdiği karar ile tescilli yapılara uygun şekilde yapılaşmıştır.

Fatih Caddesinde tescilli yapının yanında ki parseller kat yüksekliğine uyulurken. Tasarım açısından benzer ama modern olmasına müsaade edilmiştir. Fakat diğer parsellerde güncel imar planları uygulanmasına müsaade edilmiştir.

Şekil 5. 9. Fatih Caddesi Yeni Hali(Tokat Belediyesi Fotoğraf Arşivi)

Şekil 5. 10. Bey Sokak Yeni Hali (Tokat Belediyesi Fotoğraf Arşivi)

6. BULGULAR VE TARTIŞMA

6.1. Koruma Kurul Kararının Gelişimi

Kentlerin cadde ve sokakların da koruma planı olarak belirlenmesi gereken alanların ilgili kanunlar ile bağlı olduğu kurumlar tarafından gerekli izinler ve görüşler ile planlanmaktadır. Türk Dil Kurum bilgilerine istinaden kavram olarak korumanın anlamı “bir kimseyi veya bir şeyi dış etkilere, tehlikelere, zor durumdan uzak tutmak esirgemek, muhafaza etmek” olarak tanımlanırken farklı bir bakış ile Türk Dil Kurumunun Kent Bilim Terimleri Sözlüğüne istinaden koruma kavramı ; “Kentin belirli bölgelerindeki tarihi ve mimari değeri olan eserleri, anıtları ve doğal güzellikleri, sadece şehirde yaşayan tüm insanlara değil, gelecek nesillere de her türlü yıkıcı, saldırgan ve zararlı eylemlerden koruması” olarak detay veren ve içeriğin daha belirgin olduğu haliyle tanımlanmıştır.

Bu çerçeve ilk Asar-ı Atika 12 kuralıyla başlamış ve aşağıdaki kurallarla değiştirilip geliştirilmiştir. 23 Nisan 1906'da yayınlanan IV. Asar-ı Atika Nizamnamesi, 1912 tarihli Muhafaza-i Abidat Kanunu ve 13 Mart 1912 tarihli 'Esvar ve Kara-i Atikadan Belediyelere, Vilayete Terk Olunacak Yerler Hakkında Kanun' Cumhuriyet döneminde de yürürlükteydi. (Ahunbay, 2019). . Cumhuriyet döneminin ilk koruma yaklaşımı yalnızca anıt ve mimari eserlerle sınırlıydı. Türkiye'nin tarihi çevresinin entegre bir şekilde korunmasını sağlamak için gerekli tüm yasal düzenlemeler ancak 1970'li yıllarda hayata geçirilebildi. 1973 yılında Resmî Gazetede yayımlanmış olan 1710 sayılı Eski Eserler Kanunu ile korunmaya değer olabilecek konular hakkında yeni kavramlar literatüre eklenerek sit alanında koruma kavramı kanuni düzeyde de ele alınmaya başlanmıştır. Bu gelişim sürecine bağlı olarak, 1973 yılında 1710 sayılı Eski Eserler Kanunu çıkarılmış; yapıların tescilli edilme durumları Türkiye’de tarihi çevrelerin tamamıyla bir olarak tescil edilerek yasal olarak koruma altına alınmaları kanuni olarak bu tarihten sonra mümkün olmuştur (Ahunbay, 2019).

1980 yılında yayınlanan 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile beraber koruma kavramlarına ilişkin detaylar getirilmiş olup sit tanımı yeniden yapılarak kentsel sit alanlarının korunması ve planlanmasına yönelik “KAİP” kavramı ilk defa bu kanunla birlikte mevzuata dahil edilmiştir. 1983’te yayımlanan ve şimdi günümüzde kullanımı devam eden 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu geçen bu zaman içinde birçok değişikliğe konu olmuştur. Kentlerin belirli bölgelerin de ki tek yapı ölçeği ile başlayan koruma anlayışının zaman içerisinde yerini cadde sokakların da ki silüet , çevreyi koruması ve daha sonrasında bütünleşen bir korumayla saha yönetimine kadar planlanmıştır.

Çizelge 6. 1. Türkiye’deki Koruma Mevzuatının Gelişim Süreci (Öncüer,2021)

	Arkeolojik Kazılar ve Müzecilik Faaliyetleri	Tek Yapı Ölçeğinde Koruma	Anıt Koruma-Eski Eser Tescili	Çevresi ile Koruma Sit Alanı Kavramı	Bütünleşik Koruma	Değişiklikler
	19. Yüzyıl	20. Yüzyılın İlk Yarı	20. Yüzyılın İkinci Yarı	21. Yüzyıl ve Günümüz		
Yasal Düzenlemeler	Asar-ı Attika Nizamnamesi (1869) II. Nizamname (1874) Müzacilik Faaliyetleri (1881) Asar-ı Attika Nizamnamesi (1884)	Nizamname (1906) Muhafaza-i Abidat Hakkında Nizamname (1912) Muhafaza-i Asar-ı Attika Encümeni (1917) Hars Müdürlüğü (1922) Anıtları Koruma Komisyonu (1931) Belediye Yapı ve Yollar Kanunu (1933) UNESCO Sözleşmesi Kabulü (1946)	Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu (1951) 6785 Sayılı İmar Kanunu (1956) 1961 Anayasası Venedik Tüzüğü Kabulü (1964) 1710 Eski Eserler Kanunu (1973) 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu (1983) 3386 sayılı Kanun (1987)	5226 sayılı Kanun (2004) KAİP Yönetmeliği, Alan Yönetimi ve Anıt Eserler Kurulu Yönetmeliği (2005) 644 ve 648 sayılı KHK (2011) 2012 ve 2016 yılında yapılan yasal düzenlemeler		
Dönemlere Ait Önemli Özellikler	1848 ve 1864 yıllarında Tanzimat Dönemini içerisinde yangınları önlemek için alınan önlemler, Arkeolojik Kazıların Önem Kazanması, Eski Zamanlardan Kalan sanat eşyalarına verilen önem, Müzelerin kurumsallaşması, taşınabilen malzemelerin eski eser olarak nitelendirilmesi	İslam Eserlerinin, klise ve havra yapılarının eski eser olarak tanımlanması, eski eserlerin devlet malı kabul edilmesi, yıkılacak eski eserlerin kararının yerele bırakılması, müzelerin eski eserlerin plan ve kesitlerinin çıkarılması, uzman personel yetiştirilmeye başlanması, Vakıfların kurulması, eski eserlerin etrafına 10 metre mesafe bırakılması kararı, TBMM tarafından UNESCO sözleşmesinin kabul edilmesi	Tek Yapı ölçeğinde korumanın yerini çevresi ile korumaya bırakması, ilk kez sit tanımının kullanılması, kültür ve tabiat varlıkları tanımının ayrılması, kentsel, arkeolojik, tabii ve tarihi sit kavramlarının getirilmesi,	Ören Yeri, KAİP, ÇDP, Yönetim Planı, Yönetim Alanı gibi tanımların mevzuata eklenmesi, KAİP in müellifinin şehir plancısı olduğu ve alana ait özellikler kapsamında plan ekibinin oluşacağı, KAİP halk katılımı, Doğal Sit Yetkilerinin ayrılması		

6.2. Kurul Kararı İle Çıkan Sonuçların Değerlendirilmesi

Tokat Belediyesi İmar Planı, ilgili kurumların görüşleri ile, Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı'na konu olan Etkileme Geçiş Alanları ve Tescilli Yapı Koruma Alanları, Tokat Kentsel Sit Alanı, Geleneksel Mülkiyet Dokusu, Tescilli Yapılar, Özgün Sokak Dokusu ile Kentin Tarihi ve Görsel Değerlerini de oluşturan Kurul Kararlarına sahiptir. Alanın silüetini bozan yapısal dokuyla uyumsuz büyük kütlelere sahip, yüksek katlı yapılaşma, imar yönetmeliği ve plan notları ile yanlış olabilecek yasal düzenlemelerden kaynaklı geleneksel dokunun algılanamama durumunun ortadan kaldırılabilmesi Koruma Amaçlı İmar Planı ve Kurul Kararları ile ele alınması gerekmektedir.

Bey Sk. ve Fatih Cd. araştırma konusu olan iki bölge de kurulun kararı iki farklı şekilde ele alınmıştır. Zamanla değişen ihtiyaçlar, kullanım amaçları, geleneksel cephe tasarım kaygısından uzak, ekonomik sebeplerden kaynaklı özgünlüğünü koruyamamaktadır. Bu sebeple imar plan çalışması, kurul kararları, sit alanında olan yapıların cephe tasarımında kullanılması gereken malzemeler, cephe açıklık oranı, yapının derinliği, çekme mesafeleri gibi yapılaşma koşullarının müellifler tarafından hazırlanarak, Tokat Belediyesi'nin Ruhsat Servisin de İmar Mevzuatına uygunluğuna ve kurul kararlarına istinaden bakılarak (Kentsel Sit Alanında yapılacak yapılaşmalar için) daha sonra Tokat İl Özel İdaresi bünyesinde bulunan KUDEB birimince de incelemesinin yapılması, alakalı kurum görüşlerinin Kurul Kararları ve ilgili Mevzuatlar çerçevesinde de hem fikir olabilmesi ya da ters düşülen gözden kaçabilen durumların kontrolünün sağlanarak düzeltilip uygun hale getirilmesi açısından daha sağlıklı olduğu görülmektedir.

Fatih Caddesi üzerinde bir tane tescilli yapı bulunmaktadır. (Dr. Celal Fazlıoğlu'nun Tescilli Evi) bu cadde Kentsel Sit Alanında değildir. Fakat yapılaşma durumlarına bakıldığında sokak silüeti, yapılaşma koşulları, kat yükseklikleri, geleneksel dokudan farklı ele alınarak daha günümüze uygun tasarlanmakta ve sit alanında olmadığı için ilgili mevzuat çerçevesinde sadece

Tokat Belediyesi Ruhsat Servisi tarafından imar planı, plan notları ve imar durumu belgesine göre incelenmesi gerektiğine karar verildiği görülmektedir. Bu cadde de Dr. Celal Fazlıoğlu'nun Evi'nin yan parsellerinde ki yapılaşma durumu tescilli yapıya atıfta bulunur nitelikte olduğu bunun yanı sıra dönemin cephe tasarımı, bina yüksekliği dikkate alınırken günümüzde ki malzemeleri kullanıldığı görülmektedir.

Bey Sokak üzerinde bir çok tescilli yapı bulunmaktadır. Bu bölge Kentsel Sit Alanında Kalmaktadır. Sokak silueti yapılaşma koşulları, kat yükseklikleri geleneksel dokudan uzaklaşmayan cephe tasarımları ve malzeme kullanımın, cephe açıklık oranı gibi yapılaşma koşulları imar mevzuatı ve ilgili mevzuatlar ve ayrıca koruma kurulu kararlarına istinaden önce Tokat Belediyesi Ruhsat Servisi daha sonra İl Özel İdaresi bünyesinde bulunan KUDEB biriminin incelemesi ile yapısal özelliklerin farklı olabildiği fakat cephe malzemesi, gabari açıklık oranlarının ve sokak siluetinin uyumlu olmasının sağlandığı görülmektedir.

7. SONUÇLAR

Tokat İlinde KONUT YAPILARININ TARİHSEL SÜREÇ İÇERİSİNDE CEPHE TASARIM ÖRNEKLERİNİN İNCELENMESİ (TOKAT ÖRNEĞİ) adlı tez çalışmam da Tokat'ın tarihi boyunca bir çok medeniyete ev sahipliği yaptığı anlaşılmıştır.

Çalışma da öncelikle cepheye ait tanımlar ve kavramlara yer verilmiştir. Sonrasında çalışma alanı olan Tokat İlinin tarihsel süreci koruma planları, ekonomik faaliyetleri, yapım teknikleri, cephe tasarımları ve plan tiplerinin geçmişten günümüze geldiği ve geleceğe de aktarılmasında planlamanın ve koruma plan notlarının köprü görevi görerek temel bir altlık oluşturmuştur. Koruma ve kentsel sit olgusunun irdelenmesi noktasında bölgede ki tescilli yapı oranına göre tek yapı ölçeği mi yoksa bölgesel koruma yapılması gerektiği durumların incelenmesi yapılarak karar verildiği anlaşılmıştır.

Çalışmada Fatih Cd. Ve Bey Sk. Olmak üzere iki bölge cephe tasarımları, cephe malzemeleri, yapım tekniği, gabari ve sokak sulietinde ki etkisi gibi yapısal özellikleri açısından incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

Geleneksel yapılara bakıldığı zaman hafıza da kalan ilk özellik cephe tasarımlarıdır. Cephe tasarımları kentin görsel altlığını oluşturmaktadır. Geleneksel tokat evleri kent kimliğinde kendine özgü oluşunu cephe tasarımları, cephe düzeni, cephe de ki süslemeler ile göstermektedir. Geleneksel Tokat evlerinin gelecek kuşaklara da aktarılabilmesi için restorasyonu cephenin özgünlüğünü yitirmeden cephe dokusuna uygun yüksekliği, yapısal özellik ve malzeme seçimi yapılarak sağlanabilir. Kentin bazı bölgelerinin imar planı kentsel sit alanı olarak planlanmıştır. Bu planlama şehrin imarı yapılırken bölgelerin içinde bulunan tescilli yapı sayısına istinaden koruma da olması ya da imar planında olması belirlenmiştir.

Cephe tasarımında önemi oldukça fazla olan cephe açıklık oranına özen gösterilmeli, boyutları değiştirilmemeli ve olabildiğince benzer malzeme ve ebatlar korunmalıdır. Geçmişle bağlantısı olmayan bulunduğu bölge de ki geleneksel yapıya özgü özelliklerini bulundurmeyen yapının kentsel kimliği bulunmamaktadır. Bu en çok önem verilmesi gereken tasarımların yapılmaması durumunda belirli karakteri yansıtmayan geleneksel dokuya uyumsuz yapıların oluştuğu görülmektedir.

Kentsel sit alanlarının planlanması ve korunması ile yapılaşmanın Geleneksel Tokat Evlerinin korunarak geleceğe aktarılması sağlanması açısından büyük önem arz etmektedir. Bu anlamda kentin kimliğinin hafızalarda ki oluşumunun büyük payı Geleneksel Tokat Evlerinin korunması ve gelecek nesillere de aktararak mirasımıza sahip çıkılmalıdır.

Geleneksel dokunun bölge de ki suliye tamamen hakim olduğu Bey Sk. ve bir tane tescilli yapı bulunan Fatih Cd.'si cephe hatları boyunca tescil edilme tarihinden sonra ki yan parsellerin yapılaşma formunun tescilli yapı ile irtibatlandırıldığı fakat birebir olmadığı görülmektedir. Tescilli yapının yüksekliğinin aynı olması haricinde ahşap görünümlü Amerikan siding malzeme kullanılmıştır. Çatı uygulamasında atıfta bulundurulsa da bire bir malzeme ve özelliklerle yaptırılamaması da genel bakışımızda birbirinden bağımsız iki kimlik anlayışını bize göstermektedir.

Şehrin bir çok yerinde tescilli yapıların bulunması bölgelere göre yoğunluk gösteren ya da sadece tek parsel üzerinden tescillenen yapıların sokak silüetine olan etkisinin cephe tasarımları, yapı yükseklik ilişkisi, dış cephe malzeme seçiminin hangi durumlarda nasıl olması gerektiği hangi parametreye göre karar verilip projelendirilip cephe tasarımlarının sonuçlandığı ve genel bakışa olan etkisinin bölgesel olarak farklı olmasının sebebinin nereden kaynaklandığı tez konusu olarak tarihsel süreç içerisinde cephe tasarımları konusunun iki bölge de ki örnekler üzerin de incelenerek oluşan görsel sonuçların değerlendirilmiştir.

Çalışma bölgelerinde ki planlama yapılırken şehrin sulietinin önemini bize göstermektedir. Sit alanının varlığı geçmişten günümüze geleneksel tokat evlerinin korunarak bugünüme gelmesini ve gelecek nesillere de taşınacak olduğunu göstermektedir.

Günümüzde yapılaşma koşulları insanların kullanım amaçlarına ve potansiyel ihtiyaca göre gelişim gösteren bir süreçtedir. Yüksek katlı yapıların çevreye ve silute olan etkisi oldukça fazladır. Tek tescilli yapı olan Fatih Cd.'sin de bulunan Dr. Celal Fazlıoğnun Evinin tescil tarihinden sonra yan parselinde ki yeni yapılaşmada dış cephe tasarımında güncel malzemeler kullanılsa da ahşap görünüm ve yükseklik ilişkisi göz önünde bulundurulmuştur. Çatı yapısının uygunluğuna dikkat edilmesi ve benzer olması talep edilse de imar planının koruma amaçlı plana tabii olmaması kendine özgü yapılaşmasına yol açmıştır. Caddede ki suliette geleneksel dokunun korunamadığı aşıkardır. Bey sokağında ki planlama tescilli yapıyla cephesel ve yükseklik açısından da tamamen uygun olması zorunlu olması sokak sulietinin korunması sağlamıştır.

Geleneksel dokunun tarihsel süreç içerisinde değişimi günümüz ihtiyaçlarına istinaden değişim gösterse de planlama ile cephe tasarımlarının aynı kalabildiği, günümüz ihtiyaçlarından kaynaklanan imarına uygun yapılaşmalarda ise tescilli esere atıfta bulundurulmaya çalışılsa bile yeni bir kimliğin etkili olduğu görülmüştür.

8. ÖNERİLER

Kentlerde cephe tasarımları oldukça önemli gözle görülen en etkili olgudur. Kentin kimliği oluşurken sokak sulieti ve cephe tasarımları dikkat çekmektedir. Tarihi dokunun ve geleneksel Tokat evlerinin korunduğu kentsel sit alanında ki evlerin restorasyonu yapılırken dönemine ait olarak yapılmaktadır. Günümüzde yeni yapılaşan sit alanın da olan yapıların ise koruma amaçlı uygulama imar planına sadık kalarak geleneksel dokuya uygun olarak tasarlandığı görülmektedir. Parsel bazlı tescil de ise parselin yan tarafında ki yapının benzer ama birebir yapılmaması bahse konu olmuştur. Bu karar sonucu çıkan suliette bozulma ve kent kimliğinin başka bir bakış açısına dönüştüğü görülmektedir.

Yapılan planlamanın şehirlerde ki yapılaşma durumuna etkisi ve yaptırımı birinci öncelik olduğu için tarihsel süreç içerisinde bu değişim ve geleneksel dokunun kent kimliğinin korunması öncelikle planlama ile başlatılabilir. Tasarımda kendine özgü olan yapılaşma da yapılarak yeni bir kent kimliği de oluşturulabilir fakat tek ölçekli tescilli yapının olduğu herhangi bir bölge de bu duruma tamamen sadık kalınmadığı sürece yapılmaması incelenen sokak ile görülmektedir. Kent kimliğinin yeniden oluştuğu bölgelerde planlama tamamen olması gereken tüm kanunlar çerçevesinde ve yeni günümüz ihtiyaçlarına istinaden planlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- Açıkel, A., 2012.** Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, 41. Cilt, Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, İstanbul. (s: 219-223)
- Afife Batur,** Art Deco, İstanbul Ansiklopedisi, Cilt 1, Ana Basım, İstanbul, 2005 de Tipolojik bir Yöntem Denemesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Doktora Tezi, İstanbul, 2000
- AHUNBAY,** Zeynep (2019), Kültür Mirasını Koruma İlke ve Teknikleri, Yem Yayınları, İstanbul.
- Akdemir ve Korkmaz, 2010.** Geleneksel Konut Dokularında Malzemenin Çatı Ve Cephe Kuruluşuna Etkileri: Batı Karadeniz Bölgesi Örneği, 5. Ulusal Çatı ve Cephe Sempozyumu, Nisan, İzmir.
- Akın, E.S. ve Özen, H. (2010).** Tokat Geleneksel Evlerinin Beyhamam ve Bey Sokak Örneğinde İncelenmesi. The Black Sea Journal of Social Sciences, 2(2), 176.
- Akok, M., 1957.** Tokat Şehrinin Eski Evleri, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Türk ve İslam Sanatları Tarihi Enstitüsü Yıllık Araştırmalar Dergisi, II, 109-147.
- Aksulu, I. (1994).** Fetihden Osmanlı Dönemine Kadar Tokat Şehri Anıtları. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 9- 17, 263-265.
- Aksulu, I., ve Kuntay, O., 2013.** Kimlikli Kent Tokat, Hazar Reklam San. Tic. Ve Lts. Şti., Ankara.
- Aktüre, S. (1978).** 19. Yüzyıl Sonunda Anadolu Kenti Mekânsal Yapı Çözümlemesi, Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 143- 186.
- Archtech Mimarlık Restorasyon Danışmanlık Turizm Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi,** T.C. Tokat Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Tokat İli Merkez İlçesi Tokat Kültür Sokağı Fizibilite Projesi Hazırlanması İş, <http://www.oka.org.tr/Documents/Tokat%20Kultur%20Sokagi%20Fizibilitesi.pdf>.
- Aydınlı, S. 1986.** Mekansal Değerlendirmede Algısal Yargılara Dayalı Bir Model,

Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

- Aytış, S., (1991).** “Yüksek Yapıların Gelişimine Toplu Bir Bakış”, Yapı Dergisi, 7: 46-54.
- Bıyık, H., 2018.** Tokat Merkez, Fotoğraf Arşivi
- Bırol, G. (1996).** 19. yüzyıl endüstri devrimi sonrası mimari akımlar. (Yüksek Lisans Tezi). Balıkesir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.
- Boran, D. 2009.** Konut Politikaları ve Devlet. Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 129.
- Cinlioğlu, H. (1973).** Osmanlılar Zamanında Tokat. (Kısım 4). Tokat/Türkiye: Tokat Barış Matbaası, 52.
- Corbusier, L. 2001.** Bir Mimarlığa Doğru (Çev: Serpil Merzi), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul. (Eserin orijinali 1923’te yayımlandı).
- Çal, H., 1988.** Tokat Evleri, Birinci Baskı, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Ebru Firidin Özgür,** “Sosyal ve Mekansal Ayrışma Çerçevesinde Yeni Konutlaşma Eğilimleri: Kapalı Siteler, İstanbul, Çekmeköy Örneği”, Planlama, 2006/4, s. 82
- Eravşar, O. (2004).** Tokat Tarihi su yapıları (Hamamlar).(1). Konya/Türkiye: Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 5-9.
- Ergün, Z., 2008.** Mimarlıkta Cephe Yüzey Dönüşümü: 1990’ lar Sonrası Değişim Süreci, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- Erim, G. 2011.** “Temel Tasarım Dersinde Öğrencilerin Estetik Duyarlılıklarını ve Yaratıcılıklarını Geliştirme Üzerine Örnek Çalışma”, Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı: 24: 489.
- Geray, C. 1983.** Açış Konuşması. Toplu Konut Sorunları ve Siyaseti, XIII. İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları (25-26 Mart 1982). S.B.F. İskân ve Şehircilik Araştırma Merkezi Yayınları: 15, 2, Ankara
- Gökbilgin, M., T., 1997.** İslam Ansiklopedisi, İslam Alemi Tarih, Coğrafya, Etnografya ve Bibliyografya Lugati, M.E.B., Eskişehir Güzel Sanatlar Fakültesi, Eskişehir.
- Gökbilgin, T. (1979).** Tokat. İslam Ansiklopedisi, 12(1), 400-404.
- Gündoğdu, H, vd. (Gündoğdu, H., Bayhan, A., A., Aktemur, A., M., Kukaracı, İ., U.,**

- Çelik, A., Güneş, B.), 2006. Tarihi Yaşatan İl Tokat, PYS Vakıf Sistem Matbaa Müdürlüğü, Ankara.
- Gür, Ş.Ö. 2000. Doğu Karadeniz Örneğinde Konut Kültürü. Yem Yayınları, 247, İstanbul.
- Hasol, D., 1993. Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü, YEM Yayınları, İstanbul.
- Herzog, T., Krippner, R. and Lang, W., (2004). Facade Construction Manual, Walter de Gruyter, Basel.
- Hunt, W.D. 1958. The Contemporary Curtain Wall, Its Design, Fabrication, and Erection, F.W. Dodge Corporation, U.S.A.
- Kısa, P. 1998. İkincil Konut Mimarlığında Cephe, Kütle ve Dış Mekân Oluşumu. Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Edirne, 219.
- Kuntay, O. (1982). Tokat Kentinin Tarihsel Gelişmesi ve İmar Plânı Çalışmalarına Yardımcı Bir Araştırma. Trabzon/Türkiye: Kent ve Bölge Araştırmaları Enstitüsü Yayını, 3.
- Metin, D. (2020). Aspendos'ta tarihi yapılarda kullanılan harçların ve tuğlaların özellikleri. Yüksek lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Öncüler, M., R., 2021, “koruma amaçlı imar planı ve alan yönetim planı entegrasyonunun değerlendirilmesi: bergama örneği” yüksek lisans tezi, necmettin erbakan üniversitesi fen bilimleri enstitüsü
- Ömer Lütfi Kellekçi ve Lale Berköz, “Konut ve Çevresel Kalite Memnuniyetini Yükselten Faktörler”, İTÜ Dergisi, Mimarlık, Planlama, Tasarım, 2006, Cilt: 5, Sayı: 2, Kısım: 1, s. 168
- Önal, I., 2010. Restoration project of İbrahim Şahin house in Soğukpınar District, Beyhamam Street, No 41, Tokat, Yüksek Lisans Tezi, O.D.T.Ü., Fen Bilimleri Üniversitesi, Ankara
- Özen, O. (2021). Akseki düğmeli evlerin incelenmesi ve restorasyon öncesi malzeme araştırması. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Saka Akın, E., 2009. Tokat Kenti'nin Fiziksel Gelişimi, Anıtsal ve Sivil Mimari Örneklerinin Analizi ve Değerlendirmesi, Doktora Tezi, Karadeniz Teknik

Üniversitesi, Fen Bilimleri Üniversitesi, Trabzon

-S.K.V.K.B.K.M (Sivas Kültürü Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü) Arşivi

-Sönmez, M. 2011. Çağdaş mimarlıkta cephe/yüzey kavramı tartışmaları, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

-Şenyiğit, Ö., Altan, İ. 2011. “Anlamsal İfade Aracı Olan Cephelerin Değerlendirilmesine Yönelik Bir Yaklaşım: İstanbul’da Meşrutiyet Caddesi’ndeki Cephelerin İncelenmesi”, Megaron Dergisi, Sayı: 3: 139-150.

-T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. (1984). Envanter Kaydı. Ankara: Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulu, 5-30

-T.C Tokat Valiliği Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Tokat ve İlçeleri Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Envanteri 2010, s.38.

-TDK, 2020. Türk Dil Kurumu Sözlükleri, (<https://sozluk.gov.tr/>)

-Timur Kaprol, Bursa’da 1930-1950 Yıllarında inşa Edilmiş Konutların Cephe Özelliklerinin Değerlendirilmesi

-Tokat Belediyesi İmar Ve Şehircilik Müdürlüğü Arşivi

-Tokat KAİP Araştırma Raporu,2018

-Turan, O. (1996). Selçuklular Zamanında Türkiye.(4). İstanbul/Türkiye: Boğaziçi Yayınları, 362-370.

-Tuztaşı, U. ve Çobancaoğlu, T., 2006. Anadolu’da Kerpicin Kullanım Geleneği ve Kerpiç Konut Yapım Sistemlerinin Karşılaştırılması, Tasarım+Kuram Dergisi, 3, 5, 95- 104

-Uygun, Y. (2019). Balıkesir’deki tarihi Kaya Bey, İbrahim Bey ve Halhallı Camilerinin malzeme özelliklerinin araştırılması. Yüksek lisans tezi, Balıkesir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.

-Yaprak Başaran, E., 2014. Tokat İli Mustafa Yılmaz Evi Restorasyon Önerisi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

-Yavi, E. (1986). Tokat.(1). İstanbul/Türkiye: Güzel Sanatlar Matbaası, 168-169.

-Yavi, E., 1986. Tokat, Tokat Otelcilik Turizm A.Ş.Yayınları, İstanbul

-Yıldırım, K, ve Hidayetoğlu, M., L., 2006. Geleneksel Türk Evi Ahşap Tavan Süsleme Özelliklerinin Ve Yapı Tekniklerinin Çeşitliliği Üzerine Bir

İnceleme, Uluslararası Geleneksel Sanatlar Sempozyumu, Kasım, İzmir.

- Yılmaz, P. (2006). Tarihi yapıların modellenmesi ve deprem güvenliklerinin belirlenmesi. Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Zakar, L., & Eyüpgiller K. K., (Ed). (2015). Mimari Restorasyon Koruma Teknik ve Yöntemleri, Ömür Matbaacılık A. Ş., İstanbul.

İnternet Kaynakları:

- (URL-1) <https://kavrakoglu.com/wp-content/uploads/2014/01/ggg.png>
- (URL-2) <https://www.evimdergisi.com.tr/wp-content/uploads/2022/03/pera-palas-10.jpg>
- (URL-3) <https://santiyegunlugu.xyz/modern-ve-postmodern-mimari-farklari/>
- (URL-4) <https://image.posta.com.tr/i/posta/75/770x0/645b9f7ce4bfdd14a88d9f67.jpg>
- (URL-5) https://www.dunyabizim.com/images/upload/Mevlevihane_1_1.jpg
- (URL-6) <https://www.arkeolojikhaber.com/haber-tokat-mevlevihane-vakif-muzesi-152/>

ÖZGEÇMİŞ

Tuğba Nur YILMAZ Tokat'ta doğdu. İlkokul, ortaokul ve lise öğrenimlerini Tokat'ta tamamladı. Üniversiteden 2014 yılında mimar unvanı ile mezun oldu. 2015 yılından itibaren kamu da mimar olarak çalışmaktadır.

